

Aktualizacja
Programu Ochrony Środowiska
dla Gminy Dobre

Dobre 2010

Gminny Program Ochrony Środowiska	7
1. Podstawy prawne Gminnego Programu Ochrony Środowiska	8
1.1 Polityka ekologiczna państwa	8
1.2 Podstawy i cel opracowania	9
2. Gmina Dobre	11
2.1 Ogólna charakterystyka mieszkańców Gminy Dobre.....	11
2.2 Położenie i rzeźba terenu	13
2.3 Warunki klimatyczne	14
2.4 Hydrografia	15
2.5 Środowisko przyrodnicze	15
2.6 Obszary chronione	17
2.7 Projektowany obszar Natura 2000	18
2.8 Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska	25
3. Diagnoza aktualnego stanu środowiska	29
3.1 Powietrze atmosferyczne.....	29
3.2. Hałas	31
3.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno - ściekowa	33
3.4. Odpady	38
3.5. Gleby.....	51
4. Założenia planu działań na lata 2010 - 2013	53
4.1. Poprawa jakości środowiska	54
4.2. Gospodarka odpadami	54
4.3. Ochrona wód.....	55
4.4 Ochrona powietrza	55
4.5 Zmniejszenie hałasu	56
4.6. Ochrona przyrody	56
4.7 Osiągnięcie europejskich standardów w jakości środowiska	57
5. Długoterminowy plan działań na lata 2010 - 2017	53
5.1. Założenia planu działań na lata 2010 - 2017.....	53
5.2. Poprawa jakości środowiska	53
5.3. Gospodarka odpadami	54
5.4 Ochrona wód.....	54
5.5 Ochrona powietrza	55
5.6 Zmniejszenie hałasu	55
5.7. Ochrona przyrody	56
6. Fundusze finansowe na realizację programu	56
7. Monitoring	58
7.1 Edukacja społeczności lokalnej	59
8. Ustalenie polityki, celów i zadań w zakresie ochrony środowiska w Gminie Dobre	61
8.1 Cele polityki ekologicznej państwa.....	61
8.2. Cele wojewódzkiej i powiatowej polityki ekologicznej	65
8.3. Założenia Strategii Rozwoju Ekologicznego Gminy Dobre	66
9. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla gminy Dobre	68
9.1 Cele Strategiczne (główne) i Cele Operacyjne (szczegółowe).....	68
10. Podsumowanie Programu Ochrony Środowiska	70

Literatura i źródła danych

- Planowanie Gospodarki Odpadami w Polsce. Poradnik – powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami, wyd. MIKOM, Warszawa 2002r.,
- Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002r.,
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. nr 62, poz. 628),,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. nr 66, poz. 620 z 2003r.),,
- Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. 2001 nr 63, poz. 638 ze zmianami),,
- Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. 2001 nr 63, poz. 639 ze zmianami),,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016.,
- Strony internetowe Centrum Informacji o Środowisku: www.cios.gov.pl,,
- Strony internetowe Ministerstwa Środowiska: www.mos.gov.pl,,
- „Wojewodzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015” (WPGO 2007-2015)
- Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010,
- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Dane WIOŚ,
- Informacje z Urzędu Gminy Dobrze

Gminny Program Ochrony Środowiska

Przedmiotem opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrze na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017. Niniejsze opracowanie zawiera szeroko rozumianą problematykę związaną z ochroną środowiska. Program Ochrony Środowiska obejmuje wymagane ustalenia w zakresie objętym poniższymi ustawami:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz. U. z 2007 roku nr 39 poz. 251 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 nr 199 poz. 1227 z późn. zm.).

Program Ochrony Środowiska przedstawia aktualny stan środowiska, określa hierarchię niezbędnych działań, które zmierzają do poprawy jego stanu, umożliwia koordynację decyzji administracyjnych podejmowanych przez różne podmioty i instytucje, dzięki temu możliwe jest ubieganie się o pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację własnych przedsięwzięć. Na zasady i kierunki lokalnej polityki ochrony środowiska ma wpływ szereg czynników począwszy od specyfiki danego obszaru tj. warunków naturalnych, stanu środowiska, układu demograficznego, perspektywy rozwoju społeczno – gospodarczego regionu i kraju oraz czynniki zewnętrzne. Dlatego też w planowaniu powinny zostać uwzględnione zapisy aktów normatywnych oraz polityki ekologicznej państwa. Niezwykle istotnym elementem jest określenie środków niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych.

Obowiązek sporządzania Programu Ochrony Środowiska został nałożony na samorządy wszystkich szczebli dając tym samym społeczeństwu obowiązek funkcjonowania w zgodzie z otaczającym środowiskiem.

1. Podstawy prawne Gminnego Programu Ochrony Środowiska

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 1502 z późn. zm.) nakłada na wszystkie szczeble administracji samorządowej obowiązek opracowania programów ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Pierwszy Program ochrony środowiska dla Gminy Dobrze został przyjęty Uchwałą Rady Gminy Nr XXVII/200/05 z dnia 15 lipca 2005 roku. Program obejmował cele i zadania krótkoterminowe przewidziane na okres 2004-2006 oraz cele i kierunki działań długoterminowe do 2011 r.

Niniejszy Program ochrony środowiska dla Gminy Dobrze na lata 2010-2013 z uwzględnieniem lat 2014-2017, zwany dalej Programem stanowi drugą edycję dokumentu programowego określającego zadania w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy i jest aktualizacją dokumentu przyjętego w 2005 r. z uwzględnieniem analizy i wniosków zawartych w raporcie z realizacji dotychczasowego

1.1 Polityka ekologiczna państwa

W grudniu 2008 r. Rada Ministrów przyjęła „Politykę ekologiczną państwa na lata 2009 - 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016” Polityka ekologiczna jest dokumentem strategicznym, określającym cele i priorytety ekologiczne a poprzez to wskazującym kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Do realizacji tych założeń władze samorządowe przygotowują odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Cele pośrednie, to przede wszystkim nacisk na ochronę powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu, a przede wszystkim spełnianie standardów określonych przez UE w tym temacie. Dla terenów, które ich nie spełniają muszą zostać opracowane i wykonane programy naprawcze. Polska powinna także położyć duży nacisk na promocję energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł energii (OZE), a także modernizację już istniejącego przemysłu energetycznego.

Wypełnianie założeń polityki ekologicznej stało się bodźcem do powołania nowych organów – Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Jest to krok mający na celu uprościć i przyspieszyć procedury środowiskowe.

W 2009 roku mają także zostać zakończone prace nad listą obszarów Natura 2000. Priorytetem stanie się również kontynuacja zalesień i zadrzewień w celu tworzenia korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne. Ma to ogromne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej fauny i flory. Wszystkie państwa, w tym także Polska muszą pamiętać o racjonalnym

gospodarowaniu zasobami naturalnymi, w szczególności wodą. Polityka ekologiczna kładzie nacisk na racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Gospodarowanie pieniędzmi pozyskanymi z Unii Europejskiej powinno być bardziej efektywne i w dużej mierze skupić się na wyposażaniu kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodnokanalizacyjne. Polityka ekologiczna zawsze kładzie też duży nacisk na podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą - „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Polska powinna zadbać również o opracowanie ryzyka powodziowego, ochronę gleb, rekultywację terenów zdegradowanych i ochronę przed hałasem.

1.2 Podstawy i cel opracowania

Program ochrony środowiska jest opracowaniem kompleksowo przedstawiającym politykę ekologiczną gminy Dobrze, będącym równocześnie aktualnym źródłem informacji o jej ekologicznych uwarunkowaniach a także spisem konkretnych zadań i zaleceń dla władz gminy oraz wszystkich jednostek korzystających ze środowiska. Realizacja tych zadań przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Dobrze.

Głównym celem Programu jest przedstawienie polityki ekologicznej Gminy Dobrze wraz z wynikającymi z niej celami, kierunkami działań i zadaniami.

Program ochrony środowiska określa:

1. Ogólną charakterystykę i ocenę zasobów oraz walorów środowiska przyrodniczego gminy
2. Stan i tendencje przeobrażeń środowiska przyrodniczego
3. Podstawowe źródła przeobrażeń środowiska przyrodniczego
4. Ograniczenia i szanse rozwoju gminy wynikające ze stanu i przeobrażeń środowiska łącznie z rankingiem zagrożeń ekologicznych
5. Cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska na następne lata w perspektywie krótko i średniookresowej
6. Zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne Gminy Dobrze w zakresie ochrony środowiska
7. Zestawienie kosztów realizacji programu i dokonanie oceny źródeł finansowania programu
8. Harmonogram realizacji programu
9. Metody kontroli, monitorowania skutków realizacji programu i oceny realizacji zamierzonych celów
10. Uwarunkowania realizacyjne Programu, jego wdrożenie i monitoring

Tak ujęty Program będzie wykorzystywany jako:

- podstawowy dokument zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska,
- wytyczna do tworzenia programów operacyjnych i zawierania kontraktów z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi w działaniach związanych ze środowiskiem,
- przesłanka do konstruowania budżetu gminy i wieloletnich planów inwestycyjnych,
- płaszczyzna koordynacji i układ odniesienia dla innych podmiotów działających w sektorze ochrony środowiska oraz podstawa do ubiegania się o fundusze celowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej.

Program Ochrony Środowiska służyć będzie koordynacji działań związanych z ochroną środowiska w gminie. Jego funkcje polegać będą na:

1. działaniach edukacyjno – informacyjnych, przekazywaniu ogółowi społeczeństwa, zainteresowanym podmiotom gospodarczym i instytucjom informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
2. wskazywaniu tzw. gorących punktów, czyli najważniejszych zagrożeń środowiska gminy i sposobów ich rozwiązywania, wytyczaniu priorytetów ekologicznych,
3. promowaniu i wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju,
4. koordynacji działań związanych z ochroną środowiska pomiędzy: administracją publiczną wszystkich szczebli, instytucjami i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi oraz społeczeństwem gminy na rzecz ochrony środowiska,
5. ułatwieniu władzom gminy wydawania decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska.

Przedstawione cele i działania posłużą do kreowania takich zachowań ogółu społeczeństwa w Gminie Dobrze, które służyć będą ogólnej poprawie stanu środowiska przyrodniczego, polepszenia warunków życia i samopoczucia mieszkańców oraz wzmocnieniu walorów rekreacyjnych.

Sam program nie jest dokumentem stanowiącym, ingerującym w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko. Należy jednak oczekiwać, że poszczególne jego wytyczne i postanowienia będą respektowane i uwzględniane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska.

Zakłada się, że kształtowanie polityki ekologicznej w Gminie Dobrze będzie miało charakter procesu

ciągłego. Obecnie planowane jest wydanie kolejnych aktów prawnych, których ustalenia będą musiały być uwzględnione w zarządzaniu ochroną środowiska. Z tego względu, a także z uwagi na dynamiczną sytuację finansową gminy oraz możliwość zmiany priorytetów proponuje się przyjęcie programowania “kroczącego”, polegającej na cyklicznym weryfikowaniu celów i wydłużaniu horyzontu czasowego *Programu* w jego kolejnych edycjach.

2. Gmina Dobre

2.1 Ogólna charakterystyka mieszkańców Gminy Dobre.

Gminę Dobre zamieszkuje 6200 osób, z czego w miejscowości gminnej mieszka 1520 osób. Tutejsza ludność w wieku produkcyjnym stanowi 50 % populacji i głównie zajmuje się pracą w rolnictwie.

Dobre połączenia komunikacyjne z Mińskiem Mazowieckim czy Warszawą powodują, że wielu mieszkańców podejmuje pracę poza miejscem zamieszkania.

Liczbę ludności gminy w latach 2004 – 2008 przedstawia tabela:

GMINA	2005	2006	2007	2008	2009
Dobre	6076	6042	6045	6032	6039

* Dane UG Dobre

Wykaz miejscowości i liczba ludności wg UG na 2008r i 2009r

Miejscowość	Liczba ludności	
Adamów	70	68
Antonina	81	81
Brzozowica	122	122
Czarnocin	74	76
Czarnogłów	202	200
Dobre	1650	1658
Drop	77	74
Duchów	56	56
Grabniak	71	70
Gęsiarka Borowa	36	36
Głęboczyca	230	231
Jaczevek	29	30
Joanin	50	51
Kobylanka	100	95

Kąty Borucza	127	129
Makówiec Duży	61	60
Makówiec Mały	88	89
Marcelin	29	29
Młęcin	396	399
Modecin	92	88
Nowa Wieś	64	64
Osęczyzna	89	88
Pokrzywnik	66	66
Poręby Nowe	277	279
Poręby Stare	101	102
Radoszyna	69	71
Rakówiec	122	120
Ruda Pniewnik	81	75
Rudno	95	97
Rudzienko	322	324
Rynia	153	149
Rąbierz Kolonia	115	116
Sołki	141	142
Sąchocin	42	42
Walentów	131	128
Wólka Czarnogłowska	79	77
Wólka Kobylańska	40	42
Wólka Kokosia	226	236
Wólka Młęcka	95	91
Zdrojówki	54	54
Świdrów	32	34
Razem	6032	6039

Przyrost naturalny w liczbach bezwzględnych w gminie Dobre:

GMINA	2004	2005	2006	2007	2008
Dobre	-2	-1	-24	10	-22

Dane UG Dobre

Wskaźniki zwodociągowania gminy Dobre na koniec 2008 roku:

- 80% ludności na terenie gminy objętej jest zwodociągowaniem, a łączna liczba wodociągu w kilometrach wynosi 1147,23.

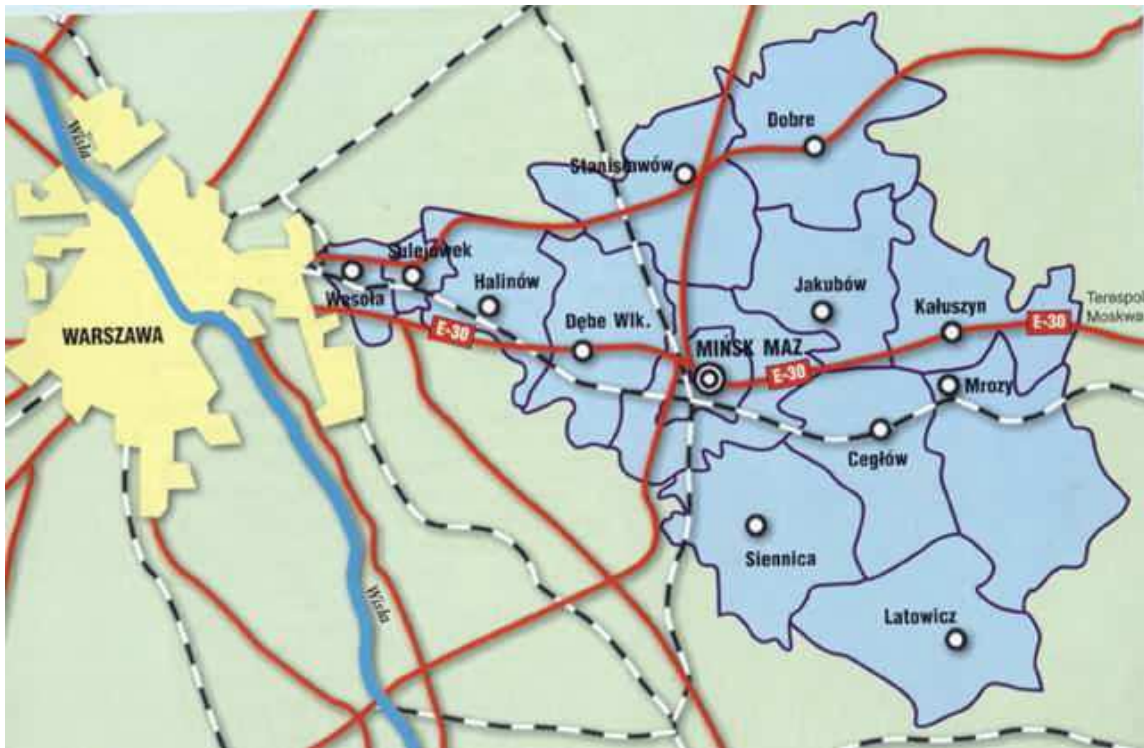
2.2 Położenie i rzeźba terenu

Gmina Dobre położona jest w centralno-wschodniej Polsce, jak również województwa mazowieckiego. Pod względem administracyjnym wchodzi w skład powiatu mińskiego. Gmina graniczy z następującymi gminami: Stanisławów, Strachówka, Korytnica, Wierzbno, Kałuszyn i Jakubów, z którymi ma połączenia za pośrednictwem dróg wojewódzkich i gminnych. Odległość Gminy Dobre od Warszawy wynosi 50 km od Mińska Mazowieckiego - 20 km, od Siedlec - 56 km.

Przez Gminę przebiegają ważne drogi kołowe:

- wojewódzka - Nr 637 Warszawa - Sulejówek - Stanisławów - Węgrów (w relacji zachód - wschód),
- krajowa Nr 50 Płońsk - Sochaczew - Mszczonów - Góra Kalwaria - Mińsk Mazowiecki-Ostrów Mazowiecka (północno-zachodnia część Gminy).

Na terenie Gminy Dobre znajduje się 41 miejscowości: Adamów, Antonina, Brzozowica, Czarnocin, Czarnogłów, Dobre, Drop, Duchów, Gęsianka, Głębczyca, Grabniak, Jaczewek, Joania, Kąty-Borucza, Kobylanka, Makówiec Duży, Makówiec Mały, Marcelin, Młęczyn, Modecin, Nowa Wieś, Nowe Poręby, Osęczyzna, Pokrzywnik, Radoszyna, Rakówiec, Rąbierz Kolonia, Ruda Pniewnik, Rudno, Rudzienko, Rynia, Sączocin, Sołki, Stare Poręby, Świdrów, Walentów, Wólka Czarnogłowska, Wólka Kobylańska, Wólka Kokosia, Wólka Młęcka, Zdrojówki. Największą miejscowością jest Dobre, zaś najmniejszą - Marcelin.

Powierzchnia Gminy Dobre wynosi 12 485 ha, z tego 8.969 ha stanowią użytki rolne, a 2.434 ha lasy. Jest to Gmina typowo rolnicza, gdzie brak jest większych zakładów produkcyjnych. Bliskość aglomeracji warszawskiej oraz dobre połączenie komunikacyjne powodują, że wielu mieszkańców Gminy podejmuje pracę poza miejscem zamieszkania.

2.3 Warunki klimatyczne

Gmina Dobre położona jest na obszarze o wyraźnym wpływie klimatu kontynentalnego, charakteryzującymi się większym od średnich w Polsce amplitudami temperatury powietrza, dość późną i stosunkowo krótką wiosną, długim latem i długą i chłodną zimą z trwałą pokrywą śnieżną oraz większymi opadami atmosferycznymi.

Średnioroczne opady atmosferyczne wahają się w granicach 560-623 mm, jest, więc na ogół wyższa niż w dzielnicach nizinnych.

Długość lata wynosi – 94 dni, natomiast długość zimy – 97 dni, dni z przymrozkami - 118, czas trwania pokrywy śnieżnej - 74 dni, średnia roczna prędkość wiatru wynosi 30 m/s.

Średnia roczna temperatura wynosi $+7,0^{\circ}\text{C}$, długość okresu wegetacyjnego wynosi około 210 - 220 dni.

Na terenie gminy występują lokalne odkształcenia warunków klimatycznych w dolinach Osownicy i Rządzy oraz w większych obniżeniach terenowych. Panuje tam tendencja do inwersji termicznej, zwiększonej wilgotności powietrza, zwiększonej częstości mgieł

2.4 Hydrografia

Część południowa gminy należy do zlewni rzeki Rządzy, część północna do zlewni Osownicy.

Inne ciekі, stanowiące przeważnie dopływy wymienionych wyżej rzek, mają charakter lokalny. Sieć drobnych cieków jest liczna, uzupełniona siecią rowów i kanałów melioracyjnych.

Zbiorniki wód na terenie gminy Dobre są nieliczne. Wyróżnia się jedynie kompleks stawów we wsi Rudzienko, w południowej części gminy, w zlewni Rządzy.

Zaopatrzenie ludności w wodę odbywa się głównie ze studni kopanych, ujmujących wodę z pierwszego, czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Główny poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych na głębokości 20 – 50 m ppt. Przeciętne ich wydajność wynosi od 10 do 30 m³/godz. Południowo – zachodni fragment gminy położony jest na obszarze trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych „Subniecka warszawska – część centralna” o zasobach dyspozycyjnych 0,10 l/s/km².

2.5 Środowisko przyrodnicze

Gmina Dobre leży na granicy dwóch mezoregionów: Równiny Wołomińskiej i Wysoczyzny Kałuszyńskiej. Pod względem morfologicznym zasadnicza część Gminy położona jest na zdenudowanej wysoczyźnie morenowej, zaś część północno-zachodnia na równinie denudacyjnej stożka napływowego. Obszar wysoczyzny morenowej wznosi się na wysokości 150-200 m npm. W południowej części Gminy wyraźne są wzgórza morenowe o wysokości bezwzględnej przekraczającej 200 m npm (rejon wsi Młęcin). Nieliczne wzgórza wydmore występują na zachód i południowy-zachód od wsi Dobre. Gmina Dobre leży w dorzeczu Bugu. Jej część południowa należy do zlewni rzeki Rządzy, zaś część północna do zlewni rzeki Osownicy. Doliny rzek są zgłębione od 2 do 5 m poniżej otaczającego terenu. Ich koryta tworzą liczne zakola. Dolinki dopływów tych rzek są płytkie, słabo zaznaczające się w terenie. Inne ciekі, stanowiące dopływy wymienionych wyżej dwóch rzek, mają charakter jedynie lokalny. Wśród nich należy wymienić: Pniewiczanka, Świdrowianka, Cienka, Boruczanka, Kobylanka Sieć drobnych cieków jest liczna, uzupełniona bogatą siecią rowów i kanałów melioracyjnych. Zbiorniki wodne są nieliczne. Można do nich zaliczyć kompleks stawów we wsi Rudzienko należący do zlewni Rządzy, w południowej części Gminy.

Na terenie Gminy znajdują się wody podziemne pochodzące z pierwszorzędowego, trzeciorzędowego i czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Główny poziom wodonośny

występuje w utworach czwartorzędowych na głębokości 20-50 m ppt. Przeciętna ich wydajność wynosi od 10 do 30 m³/godz. Południowo - zachodni fragment Gminy położony jest na obszarze trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych „Subniecka Warszawska - część centralna” o zasobach dyspozycyjnych 0,10 l/s/km². Gmina przewiduje budowę zbiorników retencyjnych o pojemnościach powyżej 1,0 mln m³: trzy na rzece Osownicy, jeden na rzece Rządzy o pojemności 1,65 mln m³. Ponadto przewiduje się ściśle określenie granic obszaru najwyższej ochrony głównego zbiornika wód podziemnych, obejmującego południowo - zachodnie tereny Gminy oraz określenie zasad gospodarowania na w/w obszarze.

Na terenie Gminy występują udokumentowane złoża surowców ilastych o najwyższych zasobach w województwie mazowieckim. W warstwie przypowierzchniowej gruntów dominują utwory gliniaste i piaszczysto - gliniaste. Lokalnie w dnach dolin i obniżeniach występują torfy oraz piaski eoliczne na wydmach.

Lasy zajmują 19,3% powierzchni Gminy, co oznacza, że lesistość jest niska w stosunku do średniej krajowej, która wynosi 27%. Lasy występują nierównomiernie. Dominują w części północno-zachodniej i jedynie tam tworzą większe, zwarte kompleksy. Zwarte kompleksy tworzą lasy wzdłuż dolin rzek: Rządzy i Osownicy. Na pozostałych obszarach lasy są nieliczne i nie tworzą rozległych kompleksów. Część środkowa Gminy jest prawie bezleśna. W lasach w części północno-zachodniej Gminy dominują siedliska borowe z przewagą boru świeżego, o drzewostanie, w którego skład wchodzi głównie sosna, a tylko sporadycznie brzoza i dąb. Na pozostałych obszarach dominuje typ siedliskowy boru świeżego z gatunkiem dominującym - sosną. W dolinach rzecznych, zagłębieniach i obniżeniach terenu, występują siedliska łągu i olsu. Pod względem gatunkowym dominuje tu olcha. Rzadko spotyka się topolę i wierzbę. Ze względu na niski poziom zalesienia Gminy pożądanym kierunkiem działań byłyby zalesiania. Mogłyby one bezpośrednio przełożyć się na wzmocnienie terenów aktywnych przyrodniczo. Najlepsze warunki do zalesiania występują w północnej części Gminy. Ponad 70% powierzchni lasów to lasy niepaństwowe. Stan czystości powietrza atmosferycznego jest zadowalający. Jeśli chodzi o wody to jedynie rzeka Rządza objęta jest kontrolą stanu czystości. Punkt pomiarowo - kontrolny znajduje się w Guzowiznie. Wody badanej rzeki nie zawsze odpowiadały normom, głównie ze względu na zanieczyszczenia bakteriologiczne związane z przekroczeniami w zakresie miana Coli. Według wskaźników fizykochemicznych rzekę zakwalifikowano do III klasy czystości. Gmina postawiła sobie za cel osiągnięcie dla rzeki Rządzy II klasy czystości, utrzymanie dobrego stanu czystości wód Osownicy oraz ochronę innych, drobnych cieków przed zanieczyszczeniami. Aby ten cel osiągnąć konieczna jest budowa: sieci wodociągów oraz systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. Niezbędna

jest również skuteczna kontrola szamb i dzikich odpływów (przelewów). Z kolei, czystość wód podziemnych w dużej mierze zależna jest od działań prowadzonych w gospodarce ściekowej i rolnej. Ograniczenie dawek azotu podczas nawożenia, właściwe przygotowywanie przym obornikowych bezpośrednio przyczynia się do ograniczenia skażenia wód związkami azotu.

Poprawa jakości wód podziemnych uzależniona jest od działań w zakresie gospodarki ściekowej, przede wszystkim od realizacji systemów kanalizacyjnych i likwidacji dzikich wysypisk odpadów. Charakterystycznym dla Gminy Dobrze zagrożeniem ekosystemów jest rozwój budownictwa letniskowego w dolinie rzeki Rządzy i w mniejszym stopniu w dolinie rzeki Osownicy. Nasilające się zainteresowanie budownictwem letniskowym spowodowało nieodwracalne szkody w lasach porastających dolinę rzeki Rządzy. Funkcjonowanie rzeki, a zwłaszcza jej strefy brzegowej, jako ciągu ekologicznego zostało silnie naruszone. W dolinie rzeki Rządzy rozwój budownictwa letniskowego występuje wzdłuż całej granicy z gminą Stanisławów. W strefie brzegowej rzeki Osownicy rozwój budownictwa letniskowego występuje w rejonie wsi Makówiec i Wólka Kobylańska. We wsi Rynia zabudowa wkracza na tereny leśne i przyleśne.

2.6 Obszary chronione

Obecnie na terenie gminy nie występują obszary chronione na podstawie Ustawy o ochronie przyrody.

Wschodnia granica gminy jest jednocześnie południową granicą obszaru funkcjonalnego „Zielonych Płuc Polski”.

Na terenie gminy zarejestrowane są następujące pomniki przyrody:

Lp.	Nr rej.	Gatunek(ilość w szt)	lokalizacja
1.	101	Jesiony wyniosłe (3szt.)	cmentarz przykościelny we wsi Dobrze
2.	303	Dąb szypułkowy (1 szt.)	wieś Kobylanka
3.	304	Dęby szypułkowe (5szt.)	wieś Kobylanka
4.	302	Dęby szypułkowe (grupa 4szt.)	wieś Kobylanka
5.	79	Dęby szypułkowe (5szt.)	aleja obok parku we wsi Rudzienko
6.	306	Głaz narzutowy	wieś Makówiec Duży
7.	305	Dąb szypułkowy (1 szt.)	wieś Rakówiec
8.	547	Brzoza ciemna (1szt.)	1,5 km na wschód od wsi Dobrze

Dane: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobrze

Na terenie gminy znajdują się 4 parki zabytkowe:

Miejscowość	Pow. ha	Okres powstania	Status prawny i nr rejestru	Charakterystyka
Kobylanka	3,0	pocz. XX w	park dworski	Park dworski z pomnikami przyrody, aleja grabowo – lipowa
Nowa Wieś	3,3	2 poł. XIX w	Z-A-300/83	Drzewostan wielogatunkowy

Piwki	4,0	kon. XIX w	Z-A-34/89	Park nad rzeką Osownicą – drzewostan wielogatunkowy
Rudzienko	1,8	1 poł XIX w	Z-A-155/652	Aleja lipowo – dębowa, pomniki przyrody

Dane: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobre

2.7 Projektowany obszar Natura 2000

Na terenie Gminy Dobre nie występują Obszary Natury 2000. Najbliższe znajdują się w sąsiedniej gminie Stanisławów i gminie Liw w powiecie węgrowskim.

Obszar Natura 2000 to nowa forma ochrony przyrody (obok takich już istniejących jak park narodowy, rezerwat przyrody, czy inne), wprowadzona do polskiego prawa dotyczącego ochrony przyrody w 2004 r., choć niektóre zapisy dotyczące tych obszarów włączono już do prawa polskiego w 2001 r. Natura 2000 to nazwa Europejskiej sieci ekologicznej specjalnych obszarów ochrony, która jest wprowadzana we wszystkich krajach Unii Europejskiej, a którą tworzą poszczególne obszary Natura 2000 wyznaczone zgodnie z jednolitymi, naukowymi kryteriami zapisanymi w dyrektywie Rady Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej z 1992 r. o ochronie siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory w Europie. Za obszary Natura 2000 uznaje się najistotniejsze tereny dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt, czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych całej Europy – czyli tzw. różnorodności biologicznej. Sposób ochrony w obrębie każdego z tych obszarów może być jednak inny. Bardzo istotnym elementem tego nowego systemu ochrony przyrody jest monitoring stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz ich populacji, za pomocą którego sprawdzana jest skuteczność działań ochronnych. Sieć Natura 2000 to system, który łączy dwa odrębne systemy obszarów chronionych wyznaczanych na podstawie prawa Unii Europejskiej. System ten nakłada się na dotychczasowe systemy obszarów ochrony przyrody funkcjonujące w państwach europejskich, ale nie zastępuje ich. Sieć Natura 2000 ma bowiem swe odmienne cele i funkcje. Jeden z podsystemów sieci Natura 2000 obejmuje obszary ważne dla ochrony dzikich ptaków (tzw. ostoje dzikich ptaków, formalnie nazywane „obszarami specjalnej ochrony ptaków” – OSO, a potocznie obszarami „ptasimi”), a drugi tworzą obszary wyznaczone dla ochrony określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk istotnych dla ochrony określonych gatunków roślin i zwierząt innych niż ptaki (formalnie nazywane „specjalnymi obszarami ochrony siedlisk” – SOO, a potocznie obszarami „siedliskowymi”). Ochrona ptaków ma specjalny status w ramach sieci Natura 2000 z uwagi na to, że obszary w celu ochrony ptaków wyznaczano w UE już od wielu lat przed przyjęciem dyrektywy „siedliskowej” z 1992 r.

Przepisy o ochronie ptaków w Europie były bowiem przyjmowane najwcześniej – było to zasługą miłośników ptaków (profesjonalnych ornitologów i amatorów), których na całym świecie są ogromne rzesze – interesują się oni ptakami, zbierają informacje o nich i walczą o ich ochronę.

Torfowiska Czernik PLH 14_17

Obszar obejmuje dwie bezodpływowe niecki otoczone wysokimi wałami zwydmień, z których największa nosi nazwę Góra Wizna. Rozciąga się tu duży kompleks leśny zwany Czernikiem, w którym dominują bory sosnowe. Na terenie gminy Stanisławów sąsiadującej bezpośrednio z Gminą Dobrze obszar obejmuje powierzchnię 30,387 ha.

Charakterystyka obszaru

Jedne z najlepiej zachowanych, na terenie wschodniego Mazowsza, torfowisk mszystoturzykowych i mszarów z klasy Scheuchzerio-Caricetea nigrae (7140), z płatami reprezentującymi stadia przejściowe do torfowisk wysokich ze związku Sphagnion magellanici. Są one interesujące pod względem syntaksonomicznym nawiązują pod względem składu gatunkowego i struktury do zbiorowisk Eriophoro vaginati-Sphagnetum recurvi i Ledo-Sphagnetum magellanici. Swoistą mozaikę tworzą tu zbiorowiska: turzycy dzióbkowatej Carici rostratae-Sphagnetosum apiculati (= Sphagno-Caricetum rostratae), welnianki wąskolistnej Eriophoroangustifolii-Sphagnetum recurvi i turzycy nitkowatej Caricetum lasiocarpae. Ten ostatni występuje w dwóch postaciach: płaskiego, dywanowego mszaru oraz pływających wysepek. Do osobliwości należą niewielkie powierzchniowo płaty mszaru dolinkowego z turzycą bagienną Caricetum limosae.

Obrzeża torfowisk porastają różne pod względem fazy rozwojowej, jak również stopnia zachowania bory bagienne Vaccinio uliginosi-Pinetum (91D0*). Dużą wartość przyrodniczą tego terenu podkreśla masowe występowanie rosiczki okrągłolistnej Drosera rotundifolia oraz obecność - turzycy bagiennnej Carex limosa, wymienionej w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin, szlaczkonii torfowca Colias palaeno, figurującego Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt oraz ważki - zalotki większej Leucorrhinia pectoralis (1042). Na terenie Obszaru występuje dość liczna populacja żmii zygzakowatej Vipera berus oraz odbywają lęgi żurawie Grus grus.

Zagrożenia

Do najważniejszych czynników zagrażających siedliskom przyrodniczym są zaburzenia stosunków wodnych będące skutkiem funkcjonowania rowu osuszającego. W efekcie nastąpił rozwój gatunków drzewiastych: brzozy omszonej Betula pubescens i sosny zwyczajnej Pinussylvestris. Pogorszeniu uległy też warunki glebowe borów bagiennych Vaccinio uliginosi-

Pinetum.

W ramach ochrony czynnej nadleśnictwo Mińsk (RDLP w Warszawie) wybudowało w 2008 r. zastawkę piętrzącą i zaobrączkowało część drzew w celem ograniczenia ich udziału w obrębie torfowiska.

Wartym uwagi problemem występującym na terenie Obszaru jest plądrowanie stanowisk rosiczki okrągłostnej *Drosera rotundifolia* i grzybieni białych *Nymphaea alba* w celu pozyskania okazów do ogródków działkowych. Nie bez znaczenia zwłaszcza na parametry wody jest spływ zanieczyszczeń z pobliskiej drogi krajowej nr 50, po której odbywa się ruch tranzytowy. Spełnia ona obecnie rolę tzw. dużej obwodnicy Warszawy. W planach jest poszerzenie drogi.

Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu – Powołany przez Wojewodę Mazowieckiego w 2002 r. zajmuje powierzchnię 35 840 ha, przy czym na opisywanym obszarze obejmuje on jedynie Dolinę rzeki Liwiec, a droga wojewódzka nr 637 graniczy bądź przebiega przez jego obszar na odcinku Liw – Węgrów. W obszarze Siedlecko – Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zdecydowanie dominują użytki rolne (25 393 ha), dużą powierzchnię zajmują również lasy (9 300 ha), zaś najmniejszą wody powierzchniowe (339 ha). O walorach przyrodniczych tego terenu decyduje przede wszystkim bogata awifauna lęgowa doliny rzeki Liwiec, a także cenna i zróżnicowana flora roślin naczyniowych.

Obszar doliny Liwca oraz terenów do niej przylegających ma zostać w przyszłości objęty ochroną w formie parku krajobrazowego. Koncepcja jego utworzenia została przyjęta w 1999 r. w „Studium zagospodarowania przestrzennego woj. Siedleckiego”. Zostały tam wstępnie wyznaczone granice parku, których dokładny przebieg zostanie określany podczas sporządzania dokumentacji parku.

Dolina rzeki Liwiec włączona została do sieci Natura 2000 jako ostoja ptasia o randze europejskiej (Dolina Liwca - PLB140002 – Typ Ostoi D). Obszar obejmuje dolinę Liwca, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach. Niektóre odcinki rzeki mają charakter naturalny, na innych odcinkach jest ona uregulowana, lokalnie w dolinie występują wtórne zabagnienia. Miejscami brzegi Liwca są płaskie, zajęte przez łąki i wilgotne, zalewane pastwiska, na innych odcinkach brzegi są wysokie. W dolinie przeważają łąki i pastwiska (43% powierzchni całego obszaru chronionego), lokalnie występują łągi olchowe i olchowo-jesionowe oraz niewielkie kompleksy leśne, z dominującym udziałem sosny (łącznie 17 % pow.). Pozostały obszar w przeważającej części zajmują grunty orne (24 % pow.) oraz tereny rolnicze z dużym udziałem elementów naturalnych (8 % pow.) W latach 1992 i 1993

najcenniejsze pod względem ornitologicznym fragmenty doliny zostały zmeliorowane. Mimo to obszar ten pozostaje ważną ostoją ptaków wodno-błotnych, szczególnie w okresie lęgowym. Najcenniejszymi gatunkami stwierdzonymi na tym obszarze są: bąk, bączek, bocian czarny, bocian biały, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, zimorodek, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, lerka, świergotek polny, podróżniczek i jarzębatka. Występują tu co najmniej 33 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 13 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie wędrówek występują w stosunkowo dużej liczbie gęsi zbożowa i białoczelna.

Obszar ten stanowi jednocześnie korytarz ekologiczny sieci natura 2000 o nazwie Dolina Liwca. Łączy on, poprzez kolejne korytarze ekologiczne (Siedlecki i Południowe Podlasie), Dolinę Dolnego Bugu z Polesiem Lubelskim. Jest to jednak przede wszystkim korytarz o dużym znaczeniu lokalnym, dla obszaru Wysoczyzny Siedleckiej i Południowego Podlasia.

Na terenie opisywanego powyżej Obszaru Chronionego Krajobrazu w odległości ok. 5 km od drogi nr 637 znajduje się utworzony w 1996 r. rezerwat przyrody Kantor Stary. Jest to rezerwat częściowy, fitocenotyczny, o powierzchni 95,43 ha. Ochronie podlega tu drzewostan sosnowo – jesionowo – dębowy tworzący zbiorowiska grądów wysokich, typowych i niskich. Osobliwością rezerwatu jest występowanie kilku gatunków storczyków i wawrzyńka wilczęłyko oraz licznych gatunków ptaków, m.in. krogulca i brodzca samotnego.

Zasady zagospodarowania na obszarach Natura 2000

Generalne zasady postępowania na obszarach Natura 2000 zostały zapisane w art. 33 ustawy o ochronie przyrody. Szczegółowe zasady, dostosowane do wymogów ochronnych każdego obszaru, ustalane są indywidualnie dla każdego z tych obszarów poprzez zapisy planu ochrony. Plany ochrony przygotowane zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 będą podstawowym źródłem informacji o zasadach gospodarowania na obszarach Natura 2000. Plany mają zostać przygotowane w ciągu 5 lat od czasu formalnego wyznaczenia poszczególnych obszarów, więc trzeba będzie na nie jeszcze dość długo czekać, okres ten dla OSO rozpoczął swój bieg w początkach grudnia 2005 r. Warto, więc choć ogólnie zapoznać się z głównymi zasadami jakie dotyczą gospodarowania na obszarach Natura 2000. Najważniejszą zasadą odnoszącą się do obszarów Natura 2000 jest zakaz podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan przyrody na tych obszarach. Co istotne zasadę tą stosuje się nie tylko do już zatwierdzonych obszarów ale również do projektowanych obszarów Natura 2000, znajdujących się zarówno na

oficjalnej liście opracowanej przez Ministra Środowiska, jak i na innych listach zgłoszonych do Komisji Europejskiej (to tzw. listy „cieni” – „Shadow list” – przygotowywane na ogół przez organizacje pozarządowe).

Wprawdzie zgodnie z dosłownym brzmieniem przepisów zakaz ten rozciąga się wyłącznie na obszary z listy zgłoszonych przez Ministra Środowiska (czyli lista oficjalna), to jednak – zgodnie ze stanowiskiem Ministra Środowiska z maja 2005 r. i zgodnie z literą i duchem dyrektywy siedliskowej i stanowiskiem prezentowanym w tej sprawie przez Komisję Europejską – obowiązek ten dotyczy wszystkich zgłoszonych obszarów, niezależnie od tego, jaki podmiot (MŚ czy organizacje ekologiczne) dokonały jego zgłoszenia.

Druga bardzo ważna zasada odnosząca się do obszarów Natura 2000 to ta, która mówi, iż projekty planów ochrony i projekty zmian do przyjętych planów oraz planowane przedsięwzięcia, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszarów Natura 2000 lub projektowanych obszarów Natura 2000, ani też nie wynikają z potrzeb tej ochrony, a które mogą znacząco oddziaływać na te obszary, wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, czyli sprawdzenia rodzaju i skali zagrożenia, jakie mogą wywołać te działania. Obowiązek ten wypływa z zapisów ustawy o ochronie przyrody, ale zasady takiego postępowania określone zostały w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r.

Prawo ochrony środowiska. Bardzo istotne jest, bowiem by na obszary Natura 2000 nie wprowadzać

nowych zagrożeń, nie uruchamiać żadnej uciążliwej dla środowiska działalności. Przy przeprowadzaniu procedury oceny oddziaływania na środowisko bardzo pomocne jest opracowanie instruktażowe Komisji Europejskiej "Ocena planów i projektów znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000: wytyczne metodyczne dotyczące ustaleń art.6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EEC", przygotowane na zamówienie Dyrektoriatu Generalnego Środowisko Komisji Europejskiej w 2002 r. przez zespół z Oxford Brookes University, a wydane w języku polskim przez WWF Polska w 2005r.

Należy się liczyć też z tym, że jeżeli działania na obszarze Natura 2000 zostaną (lub zostały) podjęte bez przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w art. 33 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, to właściwy organ (regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich dyrektor właściwego urzędu morskiego), nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim gatunków. Umyślne nieprzestrzeganie zakazów obowiązujących na obszarach Natura 2000

(sformułowane ogólnie w art. 33.1 ustawy o ochronie przyrody lub w sposób szczegółowy opisane w planie ochrony danego obszaru Natura 2000) traktowane jest jako wykroczenie i zagrożone jest karą aresztu lub grzywną. Orzekanie w tych sprawach następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Szczegółowe sposoby ochrony siedlisk i gatunków dla których wyznaczony jest obszar Natura 2000 zapisane zostały w § 5 rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Polegać one powinny przede wszystkim na zachowaniu tych siedlisk i gatunków, a w szczególności na:

- przeciwdziałaniu zagrożeniom biotycznym i abiotycznym,
- zachowaniu odpowiednich i poprawieniu niewłaściwych stosunków wodnych dla siedlisk przyrodniczych,
- eliminowaniu obcych gatunków roślin i zwierząt zagrażających rodzimym gatunkom,
- tworzeniu dogodnych warunków występowania i rozwoju gatunków roślin i zwierząt,
- uwzględnieniu w gospodarce, w szczególności leśnej, rolnej, wodnej i rybackiej, ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt,
- inicjowaniu procesów regeneracyjnych zniszczonej roślinności,
- utrzymywaniu właściwego składu gatunkowego w ekosystemach łąkowych przez wykaszanie roślinności, wypas zwierząt oraz usuwanie drzew i krzewów,
- renaturyzacji i odtwarzaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt,
- reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt,
- tworzeniu i utrzymaniu korytarzy umożliwiających migracje zwierząt,
- regulacji liczebności populacji roślin i zwierząt w celu zachowania równowagi wśród gatunków będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000,
- umożliwianiu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych dla utrzymania siedlisk przyrodniczych lub siedlisk roślin i zwierząt we właściwym stanie ochrony siedliska lub gatunku lub dla przywracania ich właściwego stanu,
- wykonywaniu zabiegów ochronnych dla przywrócenia i zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz właściwego stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt,
- przywróceniu i utrzymaniu właściwego składu gatunkowego drzewostanów zgodnego z rodzajem siedliska,
- **prowadzeniu gospodarki rolnej metodami sprzyjającymi ochronie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt.**

Powyższy wykaz pokazuje wyraźnie, że ochrona siedlisk i gatunków nie będzie zależna wyłącznie

od typowych działań z dziedziny ochrony przyrody, a więc działań bezpośrednio nakierowanych na ochronę tych walorów przyrodniczych, choć będą one bardzo ważne, ale w dużym stopniu będzie realizowana poprzez odpowiednie sposoby gospodarowania na tych obszarach. Bardzo istotne dla ochrony tych walorów będzie uwzględnianie w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej potrzeb ochrony tych walorów, między innymi poprzez prowadzenie działań gospodarczych w tych dziedzinach metodami sprzyjającymi ochronie siedlisk i gatunków uznanych za ważne dla całej Europy i poprzez niedopuszczanie do nadmiernej intensyfikacji działań w tych dziedzinach.

W planach ochrony obszarów Natura 2000 określone zostaną istniejące i potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla siedlisk i gatunków obszarów Natura 2000 oraz podane zostaną sposoby eliminacji i ograniczania tych zagrożeń i ich skutków. Trzeba się więc liczyć z tym, że w niektórych przypadkach zagrożenia te związane będą z działalnością turystyczną i formułowane zalecenia dotyczyć mogą tej branży.

Jednocześnie należy uwzględniać to iż wiele obszarów Natura 2000 pokrywa się zasięgiem z parkami narodowymi, rezerwatami przyrody, parkami krajobrazowymi oraz wieloma innymi formami ochrony przyrody – a zatem wszelkie zakazy i ograniczenia dotyczące ruchu turystycznego oraz tworzenia bazy turystycznej jakie na tych obszarach obowiązują (wynikające z zapisów ustawy o ochronie przyrody, a w przypadkach parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych szczegółowo przedstawione w ich planach ochrony) przenoszą się automatycznie na dane obszary Natura 2000 i obowiązują już teraz.

Dopuszczalne kierunki gospodarowania na obszarach Natura 2000:

Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Prowadzenie powyższej działalności na obszarach Natura 2000 wchodzących w skład parków narodowych i rezerwatów przyrody, jest dozwolone wyłącznie w zakresie, w jakim nie narusza to zakazów obowiązujących na tych obszarach.

Od czasu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej wspierane jest pro-środowiskowe gospodarowanie w rolnictwie. Rolnicy mogą się starać o dodatkowe środki finansowe z różnych tytułów – są dwa główne rodzaje takich płatności:

- Najważniejsze to wsparcie z tytułu realizacji programów rolnośrodowiskowych, a w ich ramach

między innymi z racji gospodarowania zgodnego z zasadami rolnictwa ekologicznego. Warunkiem otrzymywania płatności rolnośrodowiskowych jest zobowiązanie do realizacji programu rolnośrodowiskowego przez okres 5 lat, zgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej; przestrzeganie na obszarze całego gospodarstwa rolnego podstawowych wymagań, które muszą być przestrzegane przy prowadzeniu działalności rolniczej (związanych w szczególności z ochroną środowiska) oraz przestrzeganie wymagań wynikających z poszczególnych pakietów rolnośrodowiskowych. W ramach realizowanego obecnie PROW na lata 2004-2006 rolnicy mogli otrzymywać dodatkowo zwiększone o 20% płatności z tytułu położenia gospodarstwa na obszarze Natura 2000. W ramach programu rolnośrodowiskowego przygotowanego na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) można będzie realizować pakiet rolnośrodowiskowy „ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000” – podstawowym warunkiem przystąpienia do tego pakietu będzie jest sporządzenie dokumentacji przyrodniczej.

· Ponadto z tytułu położenia gospodarstwa na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (położenie w górach lub na pogórzu gdzie są strome zbocza, lub na terenach o słabych glebach albo niekorzystnych warunkach wodnych czy klimatycznych, albo gdzie są szczególnie trudne warunki społeczno-demograficzne) rolnicy otrzymują wsparcie pod warunkiem zobowiązania się i przestrzegania zasad zwykłej dobrej praktyki rolniczej. Płatności ONW mają stanowić rekompensatę za dodatkowo ponoszone koszty i utracony dochód w wyniku gospodarowania na tych obszarach.

Wszystkie te formy wsparcia powinny rzeczywiście zachęcać rolników do gospodarowania przyjaznego środowisku.

2.8 Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska

Działania inwestycyjne samorządu gminnego z zakresu ochrony środowiska dotyczyły głównie działań zmierzających do rozbudowy wodociągu gminnego i budowy sieci kanalizacyjnej.

Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków

Na terenie Gminy Dobre w 2005 roku powstała oczyszczalnia ścieków (pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie do wód rowu melioracyjnego decyzja Starosty Mińskiego z dnia 04.02.2004 roku znak: OR. 6223 – 39 /03). Powyższa oczyszczalnia obsługuje mieszkańców wsi Zdrojówki oraz częściowo miejscowość Dobre. Ścieki obsługiwane przez oczyszczalnię to typowe ścieki gospodarczo – bytowe i są dostarczane na oczyszczalnię :

- systemem kanalizacji sanitarnej do ujmowania i transportowania ścieków;

- transportem asenizacyjnym ze zbiorników bezodpływowych.

Zaprowadzono częściową ewidencję zbiorników bezodpływowych, co tylko częściowo umożliwia ustalenie stanu i ilości tego typu urządzeń na terenie gminy, jak również stwierdzenie właściwej gospodarki odpadami płynnymi na terenie gminy. Na koniec 2008 roku długość sieci kanalizacyjnej wynosi 5,87km, zaś długość przykanalików to 4,61km.

Gospodarka odpadami komunalnymi

Gminne składowisko odpadów komunalnych w Makówcu Dużym oddane zostało do eksploatacji w 1996 roku jako w pełni wyposażone (spełniało wszelkie wymogi prawne w czasie, gdy było otwierane) oraz zabezpieczone przed dostępem osób trzecich. Termin zamknięcia został ustalony na grudzień 2008r. Decyzją Starosty Mińskiego z dnia 12.12.2008 roku, znak: OR. 0201 – 1/3/02 zaprzestano przyjmowania odpadów do składowania na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Makówiec Duży, gmina Dobre, zlokalizowanego w granicach nieruchomości, oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr 19/1 z dniem 31.12.2009 roku.

W referendum Gminnym przeprowadzonym w Gminie Dobre w dniu 20 kwietnia 2008 roku mieszkańcy opowiedzieli się za przejęciem przez Gminę od właścicieli nieruchomości niektórych obowiązków w zakresie utrzymania i czystości. Dotyczy to selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Od czerwca 2008 roku każdy mieszkaniec ma obowiązek oddawania śmieci i ponoszenia kosztów z tym związanych. Odpady zbierane są średnio co sześć tygodni (częstotliwość określona została na podstawie rozmów prowadzonych z mieszkańcami gminy i dostosowania się do ich potrzeb).

Uchwałą Rady Gminy Nr XIV/101/08 z dnia 25 kwietnia 2008 roku Gmina Dobre przejęła od mieszkańców zbiórkę odpadów komunalnych. Przejęcie obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt. 36 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w zakresie pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych stałych obejmuje gospodarstwa domowe w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej. Odpady zbierane są w worki do segregacji odpadów w różnych kolorach z nadrukiem:

- plastik
- makulatura
- szkło
- złom
- odpady bytowe.

Ponadto firma zbierająca odpady z terenu Gminy Dobre przygotowała kalendarze informujące mieszkańców o terminach odbioru i prawidłowym sposobie segregacji.

15 października 2008 roku w wyniku przetargu ogłoszonego przez Wójta Gminy Dobre selektywną zbiórką odpadów komunalnych będzie zajmowała się firma „EKO – SAM” BIS, ul. Bema 4, z Halinowa. Została podpisana umowa na okres trzech lat tj. 2009-2011. Zwiększona została częstotliwość odbierania odpadów w sezonie letnim (co 4 tygodnie).

Odpady, które są wytwarzane na terenie Gminy Dobre, ich selekcja i zbiórka są problemem, który wymaga poparcia społecznego, którego głównym celem jest ochrona środowiska.

Mieszkańcy Gminy Dobre tak pozostali mieszkańcy Polski wytwarzają odpady komunalne. Problemem jest dalsze postępowanie z tymi odpadami (odpady często są porzucane w lasach, przy drogach, a jeśli już postępujemy z nimi zgodnie z prawem to są one składowane na składowiskach bez żadnej segregacji i odzysku).

Na terenie gminy znajdują się „dzikie wysypiska”, które są sukcesywnie likwidowane przez Urząd Gminy w miarę posiadanych środków finansowych.

Wodociąg

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w Gminie Dobre na koniec listopada 2007 roku to 64,4 km, z czego 35,8 km stanowią połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych. Wodociągi w miejscowościach Czarnogłów i Dobre zostały połączone i tworzą wspólny system wodociągowy współpracujący ze sobą. Zaopatrzenie w wodę mieszkańców Gminy Dobre odbywa się z ujęć wód głębinowych służących zbiorowemu zaopatrzeniu ludności w wodę oraz studni kopalnych. Na terenie Gminy funkcjonują trzy stacje wodociągowe w miejscowościach: Dobre, Czarnogłów i Młęcin. Gmina Dobre kontynuuje prace związane z budową wodociągów zbiorowych. W latach 2007 – 2009 nadal trwały prace nad rozbudową wodociągu. Zbudowano sieci wodociągowe w tym okresie w następujących miejscowościach: Brzozowica, Głęboczyca, Rynia, Drop, Joanin, Makówiec Duży, Wólka Kobyłańska, Adamów, Walentów, Kobyłanka, Czarnocin, Sołki.

Wyroby azbestowe

Na terenie Gminy Dobre decydujący udział w ogólnym bilansie wyrobów zawierających azbest mają płyty azbestowo-cementowe, powszechnie wykorzystywane w budownictwie mieszkaniowym w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego wieku. Część z nich wykorzystywano jako pokrycia dachowe w budownictwie wiejskim oraz stosowana w postaci płaskich płyt elewacyjnych. Na terenie gminy Dobre sporządzono spis wyrobów zawierających azbest. Spis przeprowadzili

sołtysi poszczególnych miejscowości. Podstawowym źródłem informacji o ilości azbestu na terenie gminy Dobre były dane zgromadzone podczas wizji w terenie i informacje przekazane sołtysom przez samych mieszkańców. Należy zaznaczyć, że nie zastano właścicieli wszystkich nieruchomości, co utrudniło prace. Sporządzenie spisu prowadzonego przez sołtysów polegało głównie na sporządzeniu spisu z natury dlatego dane mogą mieć charakter szacunkowy. Azbest znajdujący się na terenie gminy Dobre występuje przede wszystkim w postaci płyt azbestowo – cementowych falistych znajdujących się głównie na dachach budynków, płyt azbestowo – cementowych płaskich dachowych typu „karo”, oraz w niewielkiej ilości płaskich płyt elewacyjnych.

Stan techniczny pokryć dachowych i płyt elewacyjnych jest na ogół dostateczny, tzn. ogólnie płyty nie są pokruszone ani obstrzępione, a jedynie porośnięte porostami organicznymi lub zabrudzone wodami opadowymi wymieszanymi z sadzami kominowymi. Nieuszkodzone płyty nie stwarzają zagrożenia dla zdrowia ludzi związanego z emisją włókien azbestu do powietrza.

System zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest prowadzony jest w oparciu o zapisy aktualnie obowiązujących aktów prawnych. Gmina Dobre na w/w cel pozyskuje środki finansowe z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w formie dotacji. Mieszkańcy naszej gminy w określonym terminie muszą złożyć odpowiednie wnioski. Na 30 dni przed rozpoczęciem prac zgłaszany jest do Wydziału Budownictwa Starostwa Powiatowego w Mińsku Mazowieckim zamiar wymiany pokrycia dachowego (planowane roboty budowlane dotyczą usunięcia wyrobów zawierających azbest). Gmina w ramach przetargu nieograniczonego wybiera wykonawcę powyższego zadania, który zajmuje się zbiórką, transportem i unieszkodliwianiem azbestu.

Jednakże, część odpadów azbestowych (najczęściej płyt eternitowych pochodzących z pokryć dachowych) usuwana jest w sposób całkowicie niezorganizowany w miejscach nie przeznaczonych do tego celu – np. w lasach (tzw. „dzikie wysypiska”). Można sądzić, że odpady te nie trafiają tam od przedsiębiorców posiadających stosowane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ich zbiórki i transportu, ale od pojedynczych gospodarzy, właścicieli, którzy samodzielnie rozwiązali swój „problem” z azbestem. Duża część osób usuwających azbest zleca firmom posiadającym stosowne uprawnienia jedynie wywiezienie odpadów, natomiast demontażu dokonuje własnymi siłami. Takie rozwiązanie stanowi duże zagrożenie dla środowiska, gdyż przy uszkodzeniu materiałów zawierających azbest do środowiska uwalniają się włókna azbestu.

Z całą pewnością można stwierdzić, że nieprawidłowe (w świetle odpowiednich aktów prawnych oraz przedstawionych w niniejszym opracowaniu procedur) postępowanie podmiotów

będących właścicielami wyrobów zawierających azbest związane jest z kwestią finansową oraz niewystarczającą świadomością ekologiczną.

W powiecie mińskim nie ma składowiska, na którym można byłoby składować odpady zawierające azbest.

3. Diagnoza aktualnego stanu środowiska

3.1 Powietrze atmosferyczne

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska wprowadziła nowe zasady oceny, kontroli i kształtowania jakości powietrza w Polsce. Przez zanieczyszczenie powietrza rozumie się wprowadzanie do atmosfery substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpływać na zdrowie człowieka, klimat, przyrodę żywą, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku.

Powietrze atmosferyczne oprócz wód powierzchniowych jest najbardziej wrażliwym na zanieczyszczenia komponentem środowiska, a jednocześnie bezpośrednio decydującym o warunkach życia człowieka, zwierząt i roślin. O stanie powietrza decydują zanieczyszczenia z lokalnych emitorów oraz zanieczyszczenia płynące z Warszawy. Wzrost zanieczyszczenia notuje się w okresie grzewczym.

Na terenie powiatu mińskiego, w tym także w gminie Dobrze badania stanu zanieczyszczenia powietrza prowadzi Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Warszawie Oddział Zamiejscowy w Siedlcach.

Ochrona powietrza polega na dotrzymanywaniu ustalonych poziomów substancji w powietrzu. Dopuszczalne poziomy podstawowych zanieczyszczeń powietrza ustalone zostały dwoma rozporządzeniami Ministra Środowiska w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu, w którym podano wartości odniesienia dla 167 substancji i okresu uśredniania 1 godziny oraz roku.

W wyniku przeprowadzonych badań powiat miński zakwalifikować należy do strefy A (zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627, ze zmianami) wyróżniamy trzy strefy A,B i C) tj. do obszarów na których nie występują przekroczenia poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM10, ołowiu, benzenu, tlenku węgla i ozonu.

Pomiary zanieczyszczenia powietrza

Na terenie powiatu mińskiego w skład, którego wchodzi gmina Dobre znajduje się jeden punkt pomiarowy zanieczyszczeń powietrza i znajduje się on w Mińsku Mazowieckim przy ulicy T. Kościuszki 9. Na terenie powiatu mińskiego pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza są prowadzone przez Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Warszawie Oddział Zamiejscowy w Siedlcach.

Na podstawie wykonanych badań nie stwierdzono przekroczeń w żadnym z oznaczanych wskaźników zanieczyszczeń. Należy również zauważyć, że gmina Dobre jest oddalona o około 20 km od Mińska Mazowieckiego, tak, więc podobne stężenie zanieczyszczeń na jej terenie może jedynie występować w pobliżu dróg krajowych.

Źródła zanieczyszczeń powietrza:

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu mińskiego a tym samym i gminy Dobre są:

- Ø Procesy technologiczne i procesy energetycznego spalania paliw, na terenie gminy funkcjonują dwie kotłownie węglowe (UG i Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zgoda”), oraz trzy olejowe (PSP Drop, w ZOZ w Dobrem oraz w Młęczynie), oraz szereg kotłowni przydomowych;
- Ø Emisja komunikacyjna;
- Ø Emisja niska (większość indywidualnych gospodarstw domowych ogrzewanych jest z własnych kotłowni węglowych lub pieców);
- Ø Emisje uciążliwych zapachów (wysypiska odpadów, zakłady przetwórcze; uciążliwość ma charakter lokalny, ograniczający się do stref ochronnych obiektów);
- Ø Zakład Ceramiki Budowlanej w miejscowości Rudzienko.

Wykaz obiektów mogących pogorszyć stan środowiska w gminie Dobre:

Rodzaj obiektu	Ilość
Ubojnie zwierząt	1
Stacje paliw płynnych	4
Bazy transportowe	3

Składowisko odpadów komunalnych	1
Stacje obsługi samochodów	1
Ośrodki zdrowia	1
Szkoły gminne	3
Kotłownie szkolne	2
Razem	15

Wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń gazowych oraz opadu pyłu na terenie powiatu mińskiego oraz gminy Dobre nie przekraczają dopuszczalnych norm.

W ostatnich latach można zaobserwować zmniejszenie emisji, co z jednej strony jest efektem niższego poziomu produkcji w części zakładów emitujących zanieczyszczenia, z drugiej wprowadzaniu nowych technologii, mniej uciążliwych dla środowiska.

Obecnie zakończono prace nad przygotowaniem oceny bieżącej stanu powietrza w poszczególnych strefach (zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska art. 89, ust. 1) oraz dokonaniem klasyfikacji stref w oparciu o przyjęte kryteria: dopuszczalny poziom substancji w powietrzu. Klasyfikacja ta jest podstawą do podjęcia decyzji o potrzebie zaplanowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie i osiągnięcia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu w przypadku stwierdzonych przekroczeń.

W wyniku tej oceny powiat miński zakwalifikowano do strefy A tj. obszarów na których nie występują przekroczenia poziomu dopuszczalnego poszczególnych substancji.

3.2. Hałas

Hałas określany jest jako dźwięk niepożądany lub szkodliwy dla zdrowia ludzkiego. Szkodliwość lub uciążliwość hałasu zależy od natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania oraz zawartości składowych niesłyszalnych, a także od takich cech odbiorcy jak: stan zdrowia, nastrój, wiek.

Gwałtowny, skokowy przyrost liczby środków transportu przy minimalnym wzroście długości i jakości dróg spowodował duży wzrost uciążliwości hałasu. Natężenie hałasu dźwięku w gminie stanowi zagrożenia dla mieszkańców jedynie w obszarze przyległym do dróg szczególnie wojewódzkiej 637 i powiatowych. Hałas przemysłowy związany jest głównie z niekorzystną lokalizacją i emisją dźwięku ze stolarni, warsztatów samochodowych,.

W zależności od miejsca występowania i źródła na terenie gminy Dobre rozróżnia się hałas:

- komunikacyjny (drogowy, kolejowy i lotniczy);
- przemysłowy;
- osiedlowy;
- domowy.

Hałas drogowy występujący na terenie gminy Dobre należy uznać za ponadnormatywny i kwalifikujący klimat akustyczny miasta jako uciążliwy dla mieszkańców. Uciążliwość stanowi ciągłość jego występowania zarówno w ciągu dnia jak i w nocy.

Najczęściej klimat akustyczny ocenia się ilościowo przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku A (L_{Aeq}), wyrażonego w decybelach [dB], będącego poziomem uśrednionym w funkcji czasu. Dopuszczalne wartości poziomów dźwięku w środowisku określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2007 nr 120 poz. 826).

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w db			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie występującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a. Obszary A ochrony uzdrowiskowej b. Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c. Tereny domow opieki d. Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej	60	50	55	45

	wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego c. Tereny zabudowy zagrodowej d. tereny mieszkaniowo-usługowe				
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	65	55	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- 3) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Emitentami hałasu przemysłowego, na obszarze gminy Dobre są:

- zakłady przemysłu spożywczego,
- kotłownie,
- cegielnia,
- zakłady rzemieślnicze o zróżnicowanym profilu: ślusarstwo, warsztaty samochodowe, betoniarnie, zakłady stolarskie.

Hałas z działalności rolniczej pochodzi od: systemów wentylacyjnych (czerpnie, wyrzutnie), sprężarek, szlifierek, urządzeń chłodniczych, pomp, urządzeń do obróbki drewna, (piły tarczowe itp.), transportu zakładowego, np. z zakładów przetwórstwa owocowo – warzywnego, i zakładu przetwórstwa mięsnego.

Na terenie gminy nie ma przekroczenia dopuszczalnego poziomu dźwięku, a jest to podyktowane położeniem gminy względem tras komunikacyjnych.

Zmniejszenie uciążliwości związanej z hałasem jest efektem coraz powszechniejszej wymiany stolarki okiennej w zasobach mieszkaniowych.

3.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno - ściekowa

Na jakość wód powierzchniowych wpływają uwarunkowania naturalne: warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach, presje antropogeniczne.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- przemysłowe,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- ze składowisk odpadów komunalnych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych i komunikacyjnych,
- niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin,
- niewłaściwie składowane odchody zwierzęce powstające w gospodarstwach rolnych.

Podstawowe źródło zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie gminy Dobre stanowią ścieki komunalne z jednostek osadniczych nie objętych kanalizacją sanitarną.

Na nieruchomościach nie podłączonych do gminnej sieci kanalizacyjnej ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szambach), często nie spełniających warunków określonych w Prawie Budowlanym. Ścieki ze zbiorników wywożone są na pola, do lasów i do cieków wodnych, zamiast trafiać do gminnej oczyszczalni ścieków. Nieszczelne szamba, „dzikie” wyloty kanalizacji oraz nie w pełni oczyszczone ścieki stanowią znaczne zagrożenie dla stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, wprowadzając głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT5, ChZT, azot amonowy, fosforany i zanieczyszczenia bakteriologiczne. Spłukiwane z pól nawozy wprowadzają znaczne ilości związków azotu i fosforu.

Pomimo niekorzystnej klasyfikacji wód powierzchniowych na terenie gminy i powiatu mińskiego obserwuje się stopniową poprawę ich jakości. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych jest wynikiem restrukturyzacji wielu gałęzi przemysłu, rezygnacji z technologii uciążliwych dla środowiska, regresu gospodarczego, zwiększającej się z roku na rok długości sieci kanalizacyjnej na terenie gminy oraz rozwoju technologii pozwalających na osiągnięcie wyższej efektywności redukcji zanieczyszczeń.

Na terenie powiatu mińskiego największe znaczenie mają rzeki Mienia, Srebrna, Świder, Długa, Rządza i Kanał Wawerski.

Część południowa gminy należy do zlewni rzeki Rządzy, część północna do zlewni Osownicy, trzecią istotną rzeką na terenie gminy Dobre jest rzeka Cienka z dopływami rzek Rynia i Boruczanka.

Na terenie gminy Dobre w ciągu kilku ostatnich lat nie prowadzono prac melioracyjnych, w gminie tej występuje kilka naturalnych zbiorników wodnych i występują one w miejscowościach:

1. Poręby Nowe,

2. Wólka Czarnogłowska,
3. Kobylanka,
4. Rudzienko.

Na terenie gminy spotkać można także sztuczne zbiorniki wodne, którymi są zagłębienia budowane w celach gospodarczych, stawy rybne i zbiorniki zasobowe na potrzeby indywidualnych gospodarstw.

Największą wartością przyrodniczą gminy są wody powierzchniowe i podziemne. Na terenie gminy nie prowadzi się monitoringu czystości wód powierzchniowych.

Wody podziemne:

Wody podziemne, ujęte do eksploatacji, pochodzą z utworów czwartorzędowych o zmiennej głębokości występowania (od kilku do 150 m), różnej miąższości, zmiennym stopniu izolacji od czynników powierzchniowych oraz zróżnicowanej wydajności.

Wody podziemne są źródłem wody pitnej i dla celów gospodarczych. Wody podziemne w powiecie mińskim objęto monitoringiem w trzech punktach pomiarowych zlokalizowanych w miejscowościach:

- Huta Kuflewska gm. Cegłów,
- Poręby Leśne gm. Stanisławów,
- Kałuszyn.

Próby do analiz pobierane są w okresie sierpień – wrzesień. W ramach badań składu właściwości fizyko – chemicznych oznaczanych jest 37 wskaźników: arsen, amoniak, azotany, azotyny, bor, bar, chrom, cyjanki, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, lit, magnez, mangan, miedź, nikiel, odczyn, ołów, potas, przewodowość elektryczną właściwą, krzemionkę siarczaną, stront, suma substancji rozpuszczonych, sól, twardość ogólną, wapń, wanad, wodorowęglany, rozpuszczony węgiel organiczny, żelazo, węglany, zasadowość mineralną i zasadowość ogólną (12 wskaźników toksycznych).

Stan wód podziemnych na terenie powiatu jak gminy Dobre można ocenić jako dobry. Ogólnie można stwierdzić, że przekroczenia normy dla wód przeznaczonych do picia i na potrzeby gospodarcze, występują w zakresie żelaza i manganu (we wszystkich ww. punktach), a dodatkowych w zakresie: glinu, odczynu, twardości – w wodach gruntowych (punkt Poręby Leśne).

Gospodarka wodno – ściekowa

Zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 roku (Dz.U.2008.25.150 z dnia 20 czerwca 2001 r.) przez pojęcie ścieki rozumie się przez to wprowadzanie do wód lub do ziemi wód zużytych na cele bytowe lub gospodarcze, ciekłych odchodów zwierzęcych, z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy przeznaczonych do rolniczego wykorzystania w sposób i na zasadach określonych w przepisach o nawozach i nawożeniu, wód opadowych lub roztopowych, ujętych w systemy kanalizacyjne, pochodzących z powierzchni zanieczyszczonych, w tym z centrów miast, terenów przemysłowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów o trwałej nawierzchni, wód odciekowych ze składowisk odpadów, wykorzystane solanki, wody lecznicze i termalne, wód pochodzących z odwodnienia zakładów górniczych, z wyjątkiem wód wprowadzanych do górotworu, jeżeli rodzaje i ilość substancji zawartych w wodzie wprowadzanej do górotworu są tożsame z rodzajami i ilością zawartymi w pobranej wodzie, wód wykorzystanych, odprowadzanych z obiektów gospodarki rybackiej, jeżeli występują w nich nowe substancje lub zwiększone zostaną ilości substancji w stosunku do zawartych w pobranej wodzie.

Na terenie Gminy Dobre w 2005 roku powstała oczyszczalnia ścieków (pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie do wód rowu melioracyjnego decyzja Starosty Mińskiego z dnia 04.02.2004 roku znak: OR. 6223 – 39 /03). Powyższa oczyszczalnia obsługuje mieszkańców wsi Zdrojówki oraz Dobre. Ścieki obsługiwane przez oczyszczalnię to typowe ścieki gospodarczo – bytowe i są dostarczane na oczyszczalnię :

- systemem kanalizacji sanitarnej do ujmowania i transportowania ścieków;
- transportem asenizacyjnym ze zbiorników bezodpływowych.

Zaprowadzono częściową ewidencję zbiorników bezodpływowych, co tylko częściowo umożliwia ustalenie stanu i ilości tego typu urządzeń na terenie gminy, jak również stwierdzenie właściwej gospodarki odpadami płynnymi na terenie gminy.

Długość czynnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w km

Wyszczególnienie		2008r
Dobre	Wodociągi	157,71
	Kanalizacja	1,55

Sieć wodociągowa

Stan infrastruktury wodociągowej i systemów zaopatrzenia w wodę w gminach na terenie powiatu mińskiego jest zróżnicowany – część gmin praktycznie jest wstępnie zwodociągowana, inne są w trakcie dokończeń budowy sieci.

Lp.	Gmina	Sieć wodociągowa (km)	Studnie głębinowe	Stacje uzdatniania	% ludności objętej zwodociągowaniem
1	Dobre	157,71	4	Młęcin, Czarnogłów, Dobre (2 ostatnie bez uzdatniania)	80

wg danych uzyskanych z gminy Dobre

Stan infrastruktury wodociągowej w poszczególnych gminach jest różny. Na terenie gminy Dobre funkcjonuje sieć wodociągowa o długości 157,71 km, obsługująca wsie Dobre, Antonina, Wólka Kokosia, Zdrojówki, Czarnogłów, Pokrzywnik, Wólka Czarnogłowska, Rudno, Duchów, Poręby Nowe, Rudzienko, Rąbierz Kolonia, Grabniak, Młęcin, Osęczyzna, Brzozowica, Głęboczyca, Rynia, Joanin, Drop, Makówiec Duży, Wólka Kobylańska, Adamów, Walentów, Kobylanka, Czarnocin, Sołki. W Młęcinie zlokalizowana jest jedna stacja uzdatniania wody natomiast w Dobrem i Czarnogłowie zlokalizowane są dwie hydrofornie.

Studnie wiercone indywidualne do 30 m głębokości:

- Rąbierz Kolonia;
- Makowiec Mały;
- Osęczyzna.

W gminie Dobre znajduje się 5 studni głębinowych. Dwie we wsi Dobre, dwie w Czarnogłowie i jedna w Młęcinie:

- studnia Nr 1 w Dobrem funkcjonująca od 1966r o wydajności 75m³/h o głębokości 83m w 1983r zrekonstruowana do 66m czerpiąca wodę z poziomu 20m;

- studnia Nr 2 w Dobrem odwiercona w 1983r o wydajności 75 m³/h o głębokości 83m czerpiąca wodę z poziomu 19m;
- studnia Nr 3 w Czarnogłowie – nieczynna z powodu dużej zawartości azotanów;
- studnia Nr 4 w Czarnogłowie - odwiercona w 1984r. o wydajności 40m³/h, głębokości 38,5m czerpiąca wodę z poziomu 12m;
- studnia Nr 5 w Młecinie - .odwiercona w 1986r. o wydajności 20m³/h, głębokość 85m czerpiąca wodę z poziomu 24m.

Studnie budujące ujęcie gminne nie oddziałują na siebie.

Powiat miński w tym również gmina Dobre posiada zasoby wodne o dobrym stanie sanitarnym, nie stanowiące zagrożenia dla użytkowników. Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności w stosunku do roku 2001 wykazuje tendencję wzrostową.

Ścieki w większości gromadzone są w przydomowych zbiornikach (szambach) i okresowo wywożone do oczyszczalni. Niezbędne jest zaprowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych (szamb), jak również dokonanie ich weryfikacji pod względem spełniania norm.

Konieczne jest podjęcie działań inwestycyjnych zwiększających zasięg systemów kanalizacyjnych. Inwestycje w tym zakresie planuje również gmina Dobre.

3.4. Odpady

Stan aktualny gospodarki odpadami na terenie gminy Dobre określono na podstawie materiałów i informacji otrzymanych z Urzędu Gminy Dobre, Starostwa Powiatowego w Mińsku Mazowieckim, jak również na podstawie oględzin przeprowadzanych w terenie. W przypadku braku niezbędnych informacji dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy wykorzystano wskaźniki pochodzące z badań krajowych w zakresie gospodarki odpadami.

Na podstawie ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. Nr 62, poz. 628 ze zmianami) odpady komunalne definiuje się jako: „odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych”.Ilość odpadów komunalnych i ich skład morfologiczny zależy od

poziomu życia mieszkańców, obyczajów oraz kultury ludności, wyposażenia techniczno-sanitarnego domów i mieszkań oraz pór roku.

Liczba powstających odpadów wzrasta wraz z postępem cywilizacyjnym, rozwojem urbanizacji i polepszeniem warunków materialnych ludności.

Skład morfologiczny odpadów komunalnych zależy w dużym stopniu od poziomu rozwoju gospodarczego państwa, w którym powstają, a także od miejsca powstawania – w mieście czy nawsi.

W skład odpadów komunalnych wchodzi: papier, drewno, tkaniny, kości, odpady spożywcze, popiół, żużel, tworzywa sztuczne, skóra, guma, metale, szkło, zmiotki uliczne. Udział poszczególnych składników dość szeroko zmienia się i zależy od szeregu czynników. Warunki klimatyczne determinują udział warzyw, owoców, popiołu, żużlu i niespalonych substancji palnych. Od tych warunków zależy również wilgotność odpadów. Warunki bytowe oraz infrastruktura obszaru wywozu odpadów również wpływają na skład odpadów.

Ostatnio w strukturze odpadów komunalnych zauważa się istotny wzrost zawartości tworzyw sztucznych, głównie z opakowań jednorazowego użytku, jednorazowych opakowań szklanych do napojów oraz papieru stosowanego do pakowania artykułów spożywczych. Uwidacznia się także obniżenie ilości frakcji drobnej w odpadach (popiół, żużel) w wyniku przechodzenia na ogrzewanie elektryczne, gazowe, olejowe. Niezmiennie wysoki jest poziom zawartości kuchennej frakcji organicznej, następuje natomiast spadek gęstości i ogólnej masy odpadów wywożonych z terenów naszych miast.

Ważna jest także duża niejednorodność składu surowcowego (morfologicznego) oraz chemicznego stałych odpadów komunalnych, zarówno w postaci mieszanej (bez selektywnej zbiórki), jak również pozostałości po selektywnej zbiórce albo po mechanicznym sortowaniu. Obecność mikroorganizmów chorobotwórczych stwarza potencjalne zagrożenie higieniczno-sanitarne. Niekorzystną cechą jest niestabilność, podatność na zagniwanie i wydzielanie uciążliwych odorów frakcji organicznej (mokrej) zawartej w odpadach, a także obecności odpadów niebezpiecznych (opakowania po środkach chemicznych) oraz zanieczyszczenie poszczególnych składników odpadów komunalnych substancjami niebezpiecznymi organicznymi i nieorganicznymi.

Skład morfologiczny odpadów komunalnych z obszarów wiejskich w znacznym stopniu różni się od odpadów miejskich, specyfika gospodarki odpadami na tych terenach wynika z następujących czynników:

- Ø zabudowa w przeważającej części jednorodzinna,
- Ø duże rozproszenie zabudowy,
- Ø niski standard dróg dojazdowych do większości posesji,
- Ø niski udział ogrzewania zdalczego (gdzie jedna kotłownia obsługuje wiele budynków), przeważa ogrzewanie indywidualne z wysokim udziałem pieców węglowych,
- Ø podstawowy rodzaj działalności gospodarczej to gospodarka rolna, w dużej mierze oparta na gospodarstwach tradycyjnych bez wyraźnej specjalizacji,
- Ø niski poziom integracji społecznej dużej części obszarów wiejskich przede wszystkim na terenach gdzie istniały gospodarstwa PGR,

Przedstawione powyżej cechy obszarów wiejskich wpływają bezpośrednio na specyfikę i wskaźnik gospodarki odpadami na terenach wiejskich:

- Ø znacznie niższy niż w miastach wskaźnik nagromadzenia odpadów wytwarzanych przez mieszkańca w ciągu roku,
- Ø odmienna struktura odpadów – niski udział odpadów organicznych w strumieniu odpadów, stosunkowo wysoki udział odpadów mineralnych, niski udział papieru i tworzyw sztucznych, które w znacznym stopniu są spalane,
- Ø stosunkowo wysoki udział odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych, oraz wśród odpadów powstających w wyniku działalności gospodarczej prowadzonej na terenach wiejskich,
- Ø możliwość zagospodarowania przez mieszkańców stosunkowo dużej części strumienia odpadów,
- Ø niski odsetek mieszkańców objętych obsługą w postaci zorganizowanego wywozu odpadów,
- Ø niski poziom techniczny składowisk odpadów na obszarach wiejskich, brak uszczelnienia, brak całodobowego dozoru na większości obiektów,
- Ø wysokie koszty eksploatacyjne zorganizowanego wywozu odpadów na terenach wiejskich, wynikające m.in. z dużego rozproszenia zabudowy, utrudnionego dojazdu do posesji.

Rodzaje powstających odpadów na terenie gminy Dobre:

1. odpady pochodzące z budynków mieszkalnych oraz obiektów infrastruktury wiejskiej, które stanowią 80% ogólnej masy odpadów,
2. odpady „zielone” z pielęgnacji terenów tj. z ogródków przydomowych i ewentualnie terenów rolniczych. Stanowią około 10% ogólnej masy odpadów,
3. odpady o charakterze specjalnym, w tym wyselekcjonowane surowce wtórne wydzielone w

wyniku sukcesywnego upowszechnienia selektywnej zbiórki odpadów (szkło, metale, papier i tektura, tworzywa sztuczne, baterie, itp.),

4. odpady wielkogabarytowe, w tym zużyty sprzęt gospodarstwa domowego (np. lodówki, pralki, sprzęt elektroniczny, meble i inne),
5. odpady tzw. „problemowe” klasyfikowane jako niebezpieczne np. lampy rtęciowe, akumulatory, opakowania po środkach ochrony roślin, przeterminowane środki farmaceutyczne i szereg innych,
6. gruz z rozbiórki i remontów budynków.

Odpady wymienione w pozycjach 4-6 stanowią ok. 10% ogólnej masy odpadów.

Ilości odpadów komunalnych zbieranych na terenie gminy Dobre na przestrzeni lat 2007 – 2009 przedstawiają się następująco:

2007 – 284,70 Mg;

2008 – 255,45 Mg;

2009 - 275,74 Mg.

Z selektywnej zbiórki odpadów na terenie Gminy Dobre segregowane są i oddawane do odzysku następujące rodzaje surowców:

§ odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych (kod 15 01 02);

§ odpady opakowaniowe z papieru i tektury (kod 150 01 01);

§ odpady z metali (kod 15 01 04);

§ odpady stłuczki szklanej (kod 15 01 07).

Stosowana metoda odzysku przez „EKO – SAM” BIS Sp. z o.o. Z siedzibą w Halinowie, ul. Bema 84 jest metoda R15 (przetwarzanie odpadów, w celu ich przygotowania do odzysku, w tym do recyklingu).

Ilości odpadów opakowaniowych zebranych w Gminie Dobre w 2007 roku i 2008 roku:

Rodzaj odpadów opakowaniowych zebranych przez Gminę Dobre w 2007r	Ilość odpadów opakowaniowych zebranych przez Gminę Dobre w 2007r	Ilość odpadów opakowaniowych przekazana przez Gminę Dobre do odzysku lub recyklingu w 2007r
Opakowania z tworzyw sztucznych	11,35	11,35
Opakowania z papieru i tektury	15,04	15,04
Opakowania z metali	2,59	2,59
Opakowania ze szkła	28,65	28 ,65

Wydatki poniesione na selektywną zbiórkę odpadów wyniosły w 2007 roku 145580,95 zł, słownie:

sto czterdzieści pięć tysięcy pięćset osiemdziesiąt złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy.

Rodzaj odpadów opakowaniowych zebranych przez Gminę Dobre w 2008r	Ilość odpadów opakowaniowych zebranych przez Gminę Dobre w 2008r	Ilość odpadów opakowaniowych przekazana przez Gminę Dobre do odzysku lub recyklingu w 2008r
Opakowania z tworzyw sztucznych	18,45	18,45
Opakowania z papieru i tektury	35,75	35,75
Opakowania z metali	3,94	3,94
Opakowania ze szkła	56,21	56,21

Wydatki poniesione na selektywną zbiórkę odpadów wyniosły w 2008 roku **70571,42 zł** (słownie: siedemdziesiąt tysięcy pięćset siedemdziesiąt jeden złotych czterdzieści dwa grosze).

Rodzaj odpadów opakowaniowych zebranych przez Gminę Dobre w 2009r	Ilość odpadów opakowaniowych zebranych przez Gminę Dobre w 2009r	Ilość odpadów opakowaniowych przekazana przez Gminę Dobre do odzysku lub recyklingu w 2009r
Opakowania z tworzyw sztucznych	28,13	28,13
Opakowania z papieru i tektury	18,3	18,3
Opakowania z metali	8,94	8,94
Opakowania ze szkła	55,47	55,47

Jednocześnie informuję, że wydatki poniesione na selektywną zbiórkę odpadów wyniosły w 2009 roku **157 940, 57 zł** (słownie: sto pięćdziesiąt siedem tysięcy dziewięćset czterdzieści złotych pięćdziesiąt siedem groszy)

Uchwałą Rady Gminy Nr XIV/101/08 z dnia 25 kwietnia 2008 roku Gmina Dobre przejęła od mieszkańców zbiórkę odpadów komunalnych. Przejęcie obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt. 36 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w zakresie pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych stałych obejmuje gospodarstwa domowe w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej. Odpady zbierane są w worki do segregacji odpadów w różnych kolorach z nadrukiem:

1. plastik
2. makulatura

3. szkło
4. złom
5. odpady bytowe.

Ponadto firma zbierająca odpady z terenu Gminy Dobre przygotowała kalendarze informujące mieszkańców o terminach odbioru i prawidłowym sposobie segregacji.

W referendum Gminnym przeprowadzonym w Gminie Dobre w dniu 20 kwietnia 2008 roku mieszkańcy opowiedzieli się za przejściem przez Gminę od właścicieli nieruchomości niektórych obowiązków w zakresie utrzymania i czystości. Dotyczy to selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Od czerwca 2008 roku każdy mieszkaniec ma obowiązek oddawania śmieci i ponoszenia kosztów z tym związanych. Odpady zbierane są średnio co sześć tygodni (częstotliwość określona została na podstawie rozmów prowadzonych z mieszkańcami gminy i dostosowania się do ich potrzeb).

15 października 2008 roku w wyniku przetargu ogłoszonego przez Wójta Gminy Dobre selektywną zbiórką odpadów komunalnych będzie zajmowała się firma „EKO – SAM” BIS, ul. Bema 4, z Halinowa. Została podpisana umowa na okres trzech lat tj. 2009-2011. Zwiększona została częstotliwość odbierania odpadów w sezonie letnim (co 4 tygodnie).

Odpady, które są wytwarzane na terenie Gminy Dobre, ich selekcja i zbiórka są problemem, który wymaga poparcia społecznego, którego głównym celem jest ochrona środowiska.

Mieszkańcy Gminy Dobre tak pozostali mieszkańcy Polski wytwarzają odpady komunalne. Problemem jest dalsze postępowanie z tymi odpadami (odpady często są porzucane w lasach, przy drogach, a jeśli już postępujemy z nimi zgodnie z prawem to są one składowane na składowiskach bez żadnej segregacji i odzysku).

Na terenie gminy znajdują się „dzikie wysypiska”, które są sukcesywnie likwidowane przez Urząd Gminy w miarę posiadanych środków finansowych.

Odpady komunalne stale

Zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity - Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251), odpady komunalne definiuje się jako: „odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych”.

Głównymi źródłami wytwarzania odpadów komunalnych na terenie Gminy Dobre są:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej,
- szkolnictwo,
- inne.

Odbiorcy odpadów:

- Tworzywa sztuczne:
  - „EKO – SAM RECYKLING” Turs 4, 26 – 806 Stara Błotnica;
  - PPUH „KENTPOL” ul. Fabryczna 8, 32 – 650 Kęty;
  - Przedsiębiorstwo „EKONAKS” ul. Asfaltowa 1, 26 – 110 Skarżysko Kamienna.
- Makulatura:
  - PSiPSW „MAZOWSZE” ul. Puławska 47A, 05 – 532 Bochnia;
  - PPHU „ROLLS” ul. Wyszyńskiego 26, 87 – 800 Włocławek;
  - „STORA ENSO RECYKLING” Sp. z o.o. ul. Jagiellońska 76, 03 – 301 Warszawa
- Szkło:
  - Huta Szkła Gospodarczego ul. Boryszewska 32, 05 – 462 Wiązowna.
- Metale:
  - „ZŁOMPOL” S.J. Jeziorany 74, 05 – 555 Tarczyn.

Odpady komunalne z selektywnej zbiórki na terenie Gminy Dobre trafiają na składowisko odpadów „SATER OTWOCK” ul. J. Lennona 4 w Otwocku. Dokumenty źródłowe potwierdzające przekazanie odpadów do odzysku znajdują się w firmie prowadzącej zbiórkę tj. „EKO – SAM BIS” Sp. z o.o. ul. Bema 84, 05 – 074 Halinów.

Odpady niebezpieczne

Podstawowym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych jest działalność przemysłowa i usługowa. Odpady niebezpieczne powstają także w gospodarstwach domowych, służbie zdrowia oraz w dziedzinie obronności. Do odpadów niebezpiecznych pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych należą najczęściej: baterie, farby, kleje, lampy fluorescencyjne i inne zawierające rtęć, leki, oleje mineralne i tłuszcze, środki ochrony roślin, drewno zawierające impregnaty i rozpuszczalniki.

Odpady medyczne i weterynaryjne

Zgodnie z ustawą o odpadach odpady medyczne są to „odpady powstające w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniu badań oraz doświadczeń naukowych w zakresie medycyny”, zaś „odpady weterynaryjne powstają w wyniku badania i leczenia zwierząt lub świadczenia usług weterynaryjnych, a także w związku z prowadzeniem badań naukowych i doświadczeń na zwierzętach”.

Odpady medyczne są generowane przez: szpitale, ośrodki służby zdrowia, ośrodki badawcze, laboratoria, zakłady: farmakologiczne, opiekuńczo - lecznicze, leczniczo – wychowawcze i pielęgnacyjno - opiekuńcze oraz hospicja. Odpady medyczne powstają również w prywatnych gabinetach lekarskich i stomatologicznych, ambulatoriach, instytutach i laboratoriach badawczych i analitycznych. Do tej grupy zalicza się również pozostałości z domowego leczenia (dializy, podawanie insuliny, opatrunki i farmaceutyki oraz przeterminowane lekarstwa). Odpady weterynaryjne powstają głównie w gabinetach weterynaryjnych oraz w wyniku prowadzenia doświadczeń i badań naukowych na zwierzętach.

Odpady medyczne i weterynaryjne klasyfikowane są zgodnie z obowiązującym katalogiem odpadów i rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 23 sierpnia 2007r. w sprawie szczegółowego postępowania z odpadami medycznymi następujący sposób:

4. odpady zakaźne - odpady medyczne o kodach 18 01 02*, 18 01 03*, 18 01 80* i 18 01 82*, są to odpady niebezpieczne, które zawierają żywe mikroorganizmy lub ich toksyny, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do przyjęcia, że wywołują choroby zakaźne u ludzi lub innych żywych organizmów,
- odpady specjalne – odpady o kodach 18 01 06*, 18 01 08* i 18 01 10*, są to odpady niebezpieczne, które zawierają substancje chemiczne, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądenia, że wywołują choroby niezakaźne u ludzi lub innych żywych organizmów albo mogą być źródłem skażenia środowiska,
- odpady pozostałe – odpady medyczne o kodach 18 01 01, 18 01 04, 18 01 07, 18 01 09 i 18 01 81 nieposiadające właściwości niebezpiecznych

Odpady powstające w sektorze medycznym dzielimy na trzy grupy:

- 1) odpady bytowo-gospodarcze (zmiotki, szmaty, makulatura, resztki pokonsumpcyjne) – niestanowiące zagrożenia;
- 2) odpady specyficzne, które ze względu na zanieczyszczenie drobnoustrojami mogą stwarzać zagrożenie dla ludzi i środowiska (zużyte materiały opatrunkowe, sprzęt jednorazowego użytku, szczątki pooperacyjne i posekcyjne, materiał biologiczne i inne odpady ze szpitali i oddziałów

zakaźnych) – podlegające selektywnemu zbieraniu;

3) odpady specjalne (substancje radioaktywne, pozostałości cytostatyków i cytotoksyków przeterminowane środki farmaceutyczne, uszkodzone termometry, świetlówki).

Odpady z grupy pierwszej nie stwarzają zagrożenia dla środowiska i mogą być zaliczone do odpadów komunalnych, natomiast odpady z grupy drugiej i trzeciej wymagają oddzielnych technik unieszkodliwiania (druga grupa wymaga unieszkodliwiania w wyniku termicznego przekształcania) i zaliczamy je do odpadów niebezpiecznych.

Odpady powstające w sektorze weterynaryjnym dzielimy na pięć grup:

- 1) odpady zakaźne (padłe zwierzęta);
- 2) zużyte igły, strzykawki i inny sprzęt jednorazowego użytku;
- 3) materiał biologiczny (organy z operacji, narodzin i laboratoriów patologicznych);
- 4) zwierzęta poddane eutanazji;
- 5) przeterminowane leki.

Na terenie gminy Dobre, w podmiotach w których występują, odpady sanitarne gromadzone są one w wydzielonych pomieszczeniach, pakowane w worki z tworzyw sztucznych lub specjalne pojemniki przeznaczone dla odpadów medycznych, a następnie transportowane przez specjalistyczne firmy odbierające odpady medyczne i niebezpieczne.

Mieszkańcy gminy mają możliwość oddawania przeterminowanych leków do specjalnych pojemników umieszczonych w ośrodkach zdrowia oraz w aptekach. Odbiorem tych odpadów zajmują się specjalistyczne firmy, które posiadają stosowne pozwolenia na tego typu działalność.

Odpady weterynaryjne oraz padłe zwierzęta z terenu gminy odbiera specjalistyczny podmiot który ma stosowne zezwolenia.

Na terenie gminy Dobre nie ma instalacji do unieszkodliwiania odpadów pochodzenia medycznego z placówek medycznych. Wszystkie odpady medyczne są przekazywane firmie specjalistycznej i wywożone poza teren gminy w celu unieszkodliwiania.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, poz. 202) właściciel pojazdu wycofanego z eksploatacji może przekazać go wyłącznie do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu lub prowadzącego punkt zbierania pojazdów. Do odbioru i demontażu wraków samochodowych upoważnione są firmy działające na podstawie decyzji Wojewody.

Wyspecjalizowane stacje demontażu samochodów usuwają substancje niebezpieczne, prowadzą

odzysk materiałów, części i podzespołów mogących być ponownie wykorzystanych.

Materiały odzyskane w wyniku procesu demontażu przekazuje się uprawnionym odbiorcom w celu recyklingu, a odpady dla których recykling materiałowy nie jest uzasadniony ekonomicznie lub ekologicznie są kierowane do unieszkodliwienia lub deponowane na składowiskach. Na terenie gminy Dobrze nie funkcjonują tego typu instalacje, brakuje również szczegółowych informacji na temat ilości tego typu odpadów.

Pestycydy

Odpady te zostały ujęte w grupie odpadów niebezpiecznych wytwarzanych jako frakcja odpadów komunalnych.

Przeterminowane pestycydy i odpady pestycydowe pochodzą z :

1. przeterminowanych preparatów, które zostały wycofane z obrotu i zdeponowane w mogiłnikach lub magazynach środków ochrony roślin,
2. bieżącej produkcji, dystrybucji i stosowania w rolnictwie,
3. ze starej produkcji, zgromadzone na składowiskach.

Gospodarka odpadami opakowaniowymi po pestycydach w obszarze gminy jest uregulowana. Podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją, importem i sprzedażą środków ochrony roślin, mają obowiązek odbioru zużytych opakowań po pestycydach zgodnie z wymaganiami ustawy o opakowaniach. Niniejsza ustawa obowiązuje podmioty gospodarcze do posiadania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów opakowaniowych, w tym niebezpiecznych dla środowiska.

Aktualnie trudno jest oszacować ilość powstających odpadów po środkach chemicznych ochrony roślin (przeterminowane środki, opakowania po pestycydach), ponieważ na terenie gminy brak jest szczegółowej inwentaryzacji tego typu odpadów.

Oleje odpadowe

Oleje odpadowe, a w tym oleje smarowe lub przemysłowe, w szczególności zużyte oleje silników spalinowych i oleje przekładniowe, a także oleje hydrauliczne stanowią grupę 13.

W przemyśle oleje odpadowe powstają w trakcie wymiany:

- olejów stosowanych w przekładniach maszyn i instalacji przemysłowych;
- olejów z hydraulicznych układów do przenoszenia energii;
- olejów w systemach smarowania obiegowego (oleje maszynowe);
- olejów transformatorowych.

W motoryzacji oleje odpadowe powstają w trakcie wymiany olejów silnikowych i przekładniowych z pojazdów samochodowych, a także na skutek eksploatacji pojazdów samochodowych np. w postaci odpadów z odwadniania w separatorach.

Na terenie gminy Dobre przepracowane oleje – odbierane są w warsztatach samochodowych zlokalizowanych na terenie gminy. Niestety brak dokładnych informacji odnośnie ilości zebranych w ten sposób odpadów. Odpad ten jest następnie odbierany przez specjalistyczne firmy mające stosowne zezwolenia i wywożone poza teren gminy do unieszkodliwiania i recyklingu.

Oleje odpadowe poddawane są odzyskowi lub unieszkodliwieniu w istniejących w kraju instalacjach np.:

- w Rafinerii Jasło S.A., Rafinerii Nafty Glimar S.A., Rafinerii Trzebinia S.A. – metodą rafinacji lub krakingu termicznego,
- w Południowych Zakładach Rafineryjnych Naftol S.A., Oddział Kędzierzyn-Koźle, w firmie MERCAR Sp. z o.o. w Poznaniu - metodą krakingu termicznego,
- w Przedsiębiorstwie Kruszyw Lekkich „Keramzyt” w Mszczonowie – jako dodatek spulchniający glinę przy produkcji kruszyw w miejsce tradycyjnie stosowanego oleju napędowego lub ropy naftowej.

Akumulatory i baterie

Źródłem akumulatorów wielkogabarytowych są przede wszystkim środki transportu. Akumulatory samochodowe stanowią odpad niebezpieczny. Średnia trwałość akumulatora waha się w granicach 3 – 5 lat i zależy głównie od intensywności eksploatacji i przebiegu pojazdu.

Zużyte akumulatory są nabywane od ich użytkowników poprzez sieć skupu (sklepy motoryzacyjne, stacje paliw, stacje obsługi, bazy transportowe, zakłady mechaniczne) w ramach tzw. opłaty depozytowej.

Baterie i akumulatory małogabarytowe nie są przetwarzane, gdyż w kraju brak jest odpowiedniej technologii.

Powstające w tej podgrupie odpady są w większości odpadami niebezpiecznymi, z wyjątkiem odpadów:

- O kodzie 16 06 04 – baterie alkaliczne (z wyłączeniem 16 06 03)
- O kodzie 16 06 05 – inne baterie i akumulatory.

Zbiórkę baterii małogabarytowych prowadzą szkoły na terenie Gminy Dobre, Urząd Gminy Dobre. Zebrane baterie odbierane są przez firmę zajmującą się ich unieszkodliwianiem.

Odpady zawierające azbest

Na terenie Gminy Dobre decydujący udział w ogólnym bilansie wyrobów zawierających azbest mają płyty azbestowo-cementowe, powszechnie wykorzystywane w budownictwie mieszkaniowym w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego wieku. Część z nich wykorzystywano jako pokrycia dachowe w budownictwie wiejskim oraz stosowana w postaci płaskich płyt elewacyjnych. Na terenie gminy Dobre sporządzono spis wyrobów zawierających azbest. Spis przeprowadzili sołtysi poszczególnych miejscowości. Podstawowym źródłem informacji o ilości azbestu na terenie gminy Dobre były dane zgromadzone podczas wizji w terenie i informacje przekazane sołtysom przez samych mieszkańców. Należy zaznaczyć, że nie zastano właścicieli wszystkich nieruchomości, co utrudniło prace. Sporządzenie spisu prowadzonego przez sołtysów polegało głównie na sporządzeniu spisu z natury dlatego dane mogą mieć charakter szacunkowy. Azbest znajdujący się na terenie gminy Dobre występuje przede wszystkim w postaci płyt azbestowo – cementowych falistych znajdujących się głównie na dachach budynków, płyt azbestowo – cementowych płaskich dachowych typu „karo”, oraz w niewielkiej ilości płaskich płyt elewacyjnych.

Stan techniczny pokryć dachowych i płyt elewacyjnych jest na ogół dostateczny, tzn. ogólnie płyty nie są pokruszone ani obstrzępione, a jedynie porośnięte porostami organicznymi lub zabrudzone wodami opadowymi wymieszanymi z sadzami kominowymi. Nieuszkodzone płyty nie stwarzają zagrożenia dla zdrowia ludzi związanego z emisją włókien azbestu do powietrza.

System zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest prowadzony jest w oparciu o zapisy aktualnie obowiązujących aktów prawnych. Gmina Dobre na w/w cel pozyskuje środki finansowe z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w formie dotacji. Mieszkańcy naszej gminy w określonym terminie muszą złożyć odpowiednie wnioski. Na 30 dni przed rozpoczęciem prac zgłaszany jest do Wydziału Budownictwa Starostwa Powiatowego w Mińsku Mazowieckim zamiar wymiany pokrycia dachowego (planowane roboty budowlane dotyczą usunięcia wyrobów zawierających azbest). Gmina w ramach przetargu nieograniczonego wybiera wykonawcę powyższego zadania, który zajmuje się zbiórką, transportem i unieszkodliwianiem azbestu.

Jednakże, część odpadów azbestowych (najczęściej płyt eternitowych pochodzących z pokryć dachowych) usuwana jest w sposób całkowicie niezorganizowany w miejscach nie przeznaczonych do tego celu – np. w lasach (tzw. „dzikie wysypiska”). Można sądzić, że odpady te nie trafiają tam od przedsiębiorców posiadających stosowane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ich zbiórki i transportu, ale od pojedynczych gospodarzy, właścicieli, którzy

samodzielnie rozwiązali swój „problem” z azbestem. Duża część osób usuwających azbest zleca firmom posiadającym stosowne uprawnienia jedynie wywiezienie odpadów, natomiast demontażu dokonuje własnymi siłami. Takie rozwiązanie stanowi duże zagrożenie dla środowiska, gdyż przy uszkodzeniu materiałów zawierających azbest do środowiska uwalniają się włókna azbestu.

Z całą pewnością można stwierdzić, że nieprawidłowe (w świetle odpowiednich aktów prawnych oraz przedstawionych w niniejszym opracowaniu procedur) postępowanie podmiotów będących właścicielami wyrobów zawierających azbest związane jest z kwestią finansową oraz niewystarczającą świadomością ekologiczną.

W powiecie mińskim nie ma składowiska, na którym można byłoby składować odpady zawierające azbest.

3.3. Podmioty gospodarcze zajmujące się przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów.

Przedsiębiorstwo na prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów komunalnych musi uzyskać stosowne zezwolenie. Zezwolenie może być wydane na wniosek przedsiębiorcy posiadającego środki techniczne odpowiednie do zakresu działalności, przy czym zarząd gminy określa i podaje do publicznej wiadomości wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług. Zarząd gminy może także określić obszar, na którym usługi te mają być świadczone i w takim przypadku wybór podmiotu świadczącego te usługi na danym terenie następuje w drodze przetargu publicznego.

Na terenie Gminy Dobrze działają podmioty gospodarcze, zajmujące się odbiorem odpadów na podstawie wydanych decyzji przez Wójta Gminy Dobrze:

- PUH „EKO – SAM” BIS; E. Borucka, A. Czajkowski, W. Hernik; ul. Bema 84 05-074 Halinów; tel. 0506 047 290, 0603 685 097, 022 783 83 28 – stałe
- „REMONDIS” Sp. z o. o. ; ul. Zawodzie 16; 02-981 Warszawa; tel. 022 858 75 67
- Zakład Usług Asenizacyjnych Marek Bakun; ul. Żółkiewskiego 11; 05-075 Warszawa – Wesola; tel. 022 783 24 63; 022 783 31 34 – stałe i ciekłe
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej. Sp. z o.o. ; ul. Gdańska 69; 07-100 Węgrów ; tel. 025 792 23 11 – stałe
- Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Warszawa Sp. z o.o. ; ul. Obozowa 43; 01-161 Warszawa; tel. 022 632 00 51 – stałe i ciekłe
- Zakład Usług Asenizacyjnych Marek Bakun, ul. Żółkiewskiego 11, 05 – 075 Warszawa – Wesola, tel. 022 783 24 63 – stałe i ciekłe
- Marian Ciuchciński ul. Łochowska 2, 05 – 304 Stanisławów, tel. 0 605 286 015 – ciekłe

- OLMAT Marcin Laszkowski Mistów 13b, 05 – 306 Jakubów 502 344 433 – ciekłe

Identyfikacja aktualnych problemów w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zidentyfikowane problemy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, są po części zbieżne z problemami wynikającymi z „Krajowego planu gospodarki odpadami 2010”, „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego”, a także Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Mińskiego i są następujące:

1. Powstawanie dzikich wysypisk odpadów i ich likwidacja;
2. Problem z realizacją założeń i funkcjonowaniem rozwiązań regionalnych. Nadal nie powstają ZZO zapisane w planach wyższego rzędu.
3. System ewidencjonowania odpadów komunalnych budzi poważne zastrzeżenia. Brak jest obecnie możliwości zweryfikowania danych rejestrowanych przez GUS, ponieważ wojewódzka baza informacji o odpadach jest niepełna z powodu braku kompletnych informacji przekazywanych Urzędowi Marszałkowskiemu od podmiotów zobowiązanych do sprawozdawczości. Badania odpadów komunalnych prowadzone są w Polsce sporadycznie. Badania takie powinny być podstawowym źródłem informacji dla wyznaczania wskaźników ilościowych i jakościowych wytwarzanych odpadów, a także być zasadniczym źródłem informacji dla projektowania instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Brak tych badań i prognoz, uwzględniających specyfikę lokalną jest przyczyną nietrafionych projektów oraz błędnych rozwiązań.
4. Ciągle niedostateczna jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, co w konsekwencji powoduje brak postępów w selektywnym zbieraniu, zwłaszcza odpadów ulegających biodegradacji i odpadów niebezpiecznych.

3.5. Gleby

Rolnictwo nadal pozostaje jednym z podstawowych działów stanowiących o rozwoju społeczno-gospodarczym gminy.

Na stan gleb ma wpływ wiele czynników m.in.: procesy erozyjne, emisja gazów i pyłów,

prowadzona gospodarka rolna (nawożenie, stosowanie środków ochrony roślin).

Duże znaczenie ma również świadomość ekologiczna użytkowników gruntów.

Jakość gleb gminy Dobre według klas bonitacyjnych

Klasy bonitacyjne	Grunty orne ha	Grunty orne %	Użytki zielone ha	Użytki zielone %
III	483	5,7	14	1,5
IV	3189	37,3	296	31,4
V	2736	32,1	496	52,5
VI	1839	21,5	114	12,1
VI Rz	239	3,4	24	2,5
RAZEM	8483	100	1044	100

Źródło: Strategia

Na terenie gminy Dobre dominują gleby niskiej jakości. Grunty orne klas V i VI stanowią około 53,6% powierzchni ogólnej. Większe powierzchnie najlepszych gleb występują w południowo – wschodniej części gminy (wsie: Czarnogłów, Wólka Czarnogłowska, Adamów, Młęcin), na północ od Dobrego – obszarze rejonie Brzozowicy w obszarze części wschodniej – wsie: Nowa Wieś, Sąchocin, Świdrów. W 1996 r w gminie odnotowano 473ha ugorów w gospodarstwach indywidualnych, co stanowi 7,3% gruntów ornych.

Odczyn gleb

Ocenę stopnia zakwaszenia gleb i potrzeb wapnowania oraz wycenę zawartości przyswajalnych form makroelementów (P, K, Mg) i mikroelementów (B, Cu, Mn, Zn) wykonano na podstawie liczb granicznych obowiązujących w Stacjach Chemiczno-Rolniczych, opracowanych przez Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Na obszarze powiatu mińskiego jak i gminie Dobre dominują gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym, pH od 5,5 do pH 7,2. Zakwaszenie gleb wpływa nie tylko na zmniejszenie plonów, lecz także sprzyja przyswajaniu przez rośliny metali ciężkich, co wymusza zwiększenie nakładów na zabiegi agrotechniczne gleb - około 60 – 70% gleb z terenu powiatu mińskiego jak i gminy Dobre wymaga wapnowania i nawożenia.

Monitoring gleb

Monitoring gleb oraz własności agrochemicznych gleb prowadzą Stacje Chemiczno Rolnicze. Badania właściwości agrochemicznych gleb na terenie województwa mazowieckiego prowadzi Stacja Chemiczno-Rolnicza w Wesolej. Zakres wykonywanych badań obejmuje określenie właściwości fizykochemicznych gleb, w tym:

- oznaczenie odczynu gleb (pH),
- oznaczenie zawartości przyswajalnych makroelementów (fosforu, potasu, magnezu),
- oznaczenie zawartości przyswajalnych mikroelementów (boru, miedzi, manganu, cynku).

W gminie Dobre procent nieużytków rolnych jest na poziomie średniej powiatu mińskiego. Gruntami zdegradowanymi w stopniu bardzo dużym są porolne nieużytki. Najbardziej zalecaną formą rekultywacji tych gruntów jest ich zalesianie. Gmina Dobre posiada gleby dość dobre, o niewielkim zanieczyszczeniu fizykochemicznym. Konieczne jest nawożenie, wapnowanie i stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, ze względu na ich kwaśny odczyn.

4. Założenia planu działań na lata 2010 - 2013

„Ochrona środowiska przyrodniczego jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swą politykę powinny zapewniać bezpieczeństwo ekologiczne współczesnym i przyszłym pokoleniom”.

Dyrektywa ta w odniesieniu do samorządów wojewódzkich, powiatowych i gminnych została rozwinięta w ustawach ustrojowych i działowych.

Wynika z nich jednoznacznie, że samorzady te odpowiedzialne są za racjonalne korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Samorząd gminny kreując politykę ekologiczną winien wyznaczać cele i kierunki działań odpowiednio do wyzwań i problemów umownych ponad podziałami administracyjnymi oraz zgodnie z zasadą współdziałania i partnerstwa ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami administracji samorządowej, podmiotami gospodarczymi oraz organizacjami zawodowymi i społecznymi.

Działania priorytetowe Gminnego Programu Ochrony Środowiska zostały zdefiniowane po przeprowadzeniu:

- analizy stanu obecnego środowiska naturalnego w gminie,
- analizy stanu infrastruktury technicznej wpływającej na środowisko,
- konsultacji z organizacjami i samorządami wchodzącymi w skład gminy.

Gminne plany inwestycyjne obejmują szereg działań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, termomodernizacji budynków – inwestycje te zostały uwzględnione w programie. Skalę działań inwestycyjnych warunkują możliwości finansowe gmin,

dlatego konieczne jest podjęcie intensywnych starań o pozyskanie środków zewnętrznych na te zadania.

Priorytetowym zadaniem, zarówno dla samorządu powiatowego jak i samorządów gminnych będzie podjęcie działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców – działania te powinny być podjęte niezwłocznie i prowadzone w sposób ciągły.

4.1. Poprawa jakości środowiska

Rząd zatwierdził program „Ekologiczny rozwój kraju”, który jest integralną częścią strategii gospodarczej i będzie stanowić znaczącą część inwestycji gospodarczych.

Ochrony środowiska nie można oddzielić od gospodarki, w tym szczególnie od rozwoju przemysłu, budownictwa, rolnictwa usług i infrastruktury. Nie ma i nie może być oddzielnych wyzwań dla ochrony środowiska i oddzielnych dla gospodarki. Z tego względu dbałość o środowisko jest jednym z priorytetów działania władz wszystkich szczebli, a nie tylko zadaniem wydzielonej administracji do spraw ochrony środowiska naturalnego.

W latach 2009 – 2012 ochrona środowiska i gospodarka wodna będą się koncentrować na inicjowaniu i realizacji dużych przedsięwzięć, które staną się znaczącą częścią inwestycji gospodarczych całego kraju.

4.2. Gospodarka odpadami

Z przeprowadzonej analizy oddziaływania Gminnego Programu Ochrony Środowiska wynika, iż wdrożenie ww. projektu nie wpłynie negatywnie na środowisko naturalne, a po wprowadzeniu rozwiązań w nim zawartych przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie poprzez:

- § ograniczenie bądź też nawet wyeliminowanie negatywnego zjawiska jakim jest pozbywanie się odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych tzw. „dzikich wysypiskach”,
- § zwiększenie ilości odpadów pozyskiwanych w sposób selektywny, a co za tym idzie również zwiększenie ilości odpadów kierowanych do odzysku i recyklingu,
- § zwiększenie ilości odpadów kompostowanych w kompostownikach przydomowych,
- § wprowadzenie programów edukacyjnych w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i minimalizacji ich wytwarzania zaowocuje w przyszłości pozyskaniem nie zanieczyszczonych surowców do odzysku i recyklingu oraz ograniczy ilość wytwarzanych

odpadów.

W przypadkach prowadzenia inwestycji w zakresie gospodarki odpadami, rozpoczęcie inwestycji będzie poprzedzone analizą oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Szczegóły działań zostały określone w „Gminnym Planie Gospodarki Odpadami”

4.3. Ochrona wód

Celem programu jest stworzenie podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym ochrony przed eutrofizacją powodowaną wpływem sektora bytowo – komunalnego i rolnictwa oraz ochrony przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.

Oceny jakości wód powierzchniowych będą wykorzystywane do zintegrowanego zarządzania wodami stąd konieczne jest zapewnienie spójności działań.

Działania poprawiające stan wód powierzchniowych w latach 2010 – 2013 obejmują:

- § racjonalizację gospodarki wodnej na terenie gminy – rozbudowę sieci wodociągowych;
- § rozbudowa i budowa systemów kanalizacji sanitarnej, a także przydomowych oczyszczalni ścieków.

4.4 Ochrona powietrza

Priorytetowymi obszarami dla monitoringu powietrza są strefy potencjalnych przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń. Tam wymagane jest prowadzenie automatycznych pomiarów (tzw. wysokiej jakości) i ewentualnie tworzenie programów naprawczych, a następnie monitorowanie skuteczności tych programów. W gminie Dobre nie ma konieczności takich działań.

Działania w zakresie ochrony powietrza.

- § sukcesywna likwidacja źródeł niskiej emisji,
- § wprowadzanie paliw ekologicznych jako czynnika grzewczego w kotłowniach lokalnych i przemysłowych co pozwoli na ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowo – gazowych emitowanych do powietrza,
- § promowanie i wprowadzanie najlepszych dostępnych technik (BAT) dla zakładów produkcyjnych,

- § wzrost i promocja wykorzystania energii odnawialnej,
- § właściwa edukacja ekologiczna.

Stan powietrza na terenie gminy został oceniony jako dobry – wynika to m.in. z braku dużych zakładów przemysłowych. Działania z zakresu ochrony powietrza, jakie powinny być prowadzone w latach 2010 – 2013 dotyczą przede wszystkim przeciwdziałania niskiej emisji:

- § zmniejszenie zapotrzebowania na energię – termomodernizacja budynków, modernizacja źródeł ciepła,
- § popularyzacja ekologicznych źródeł energii,
- § modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii,
- § modernizacja systemu komunikacyjnego gminy w celu zmniejszenia emisji spalin.

4.5 Zmniejszenie hałasu

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, czyli utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tym poziomie.

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Kwestie te reguluje Tytuł II Ochrona zasobów środowiska Dział V Ochrona przed hałasem ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (dz. U. Nr 25, poz. 150 ze zmianami).

Ocenę stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy.

Zgodnie z definicją aglomeracji oraz danymi statystycznymi – teren gminy z mocy ustawy zwolniony jest z dokonywania oceny stanu akustycznego środowiska (brak aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców – art. 117 ust. 1 pkt. 1 ww. ustawy).

Drogi gminne będące w zarządzie gminnym są drogami lokalnymi, na których natężenie ruchu jest umiarkowane, są one oddalone i zabezpieczone ekranami zieleni od zabudowy, na których występuje hałas komunikacyjny i nie będzie powodował przekraczania dopuszczalnych norm wartości progowych.

4.6. Ochrona przyrody

Ustawa o ochronie przyrody z 2004 roku określa cele, zasady i formy ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej oraz krajobrazu. W rozumieniu tej ustawy ochrona przyrody oznacza

zachowanie, właściwe wykorzystywanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, a w szczególności dziko występujących roślin i zwierząt, siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków chronionych roślin i zwierząt, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, przyrody nieożywionej i krajobrazu.

Ochrona przyrody należy do obowiązków powszechnych, dlatego ważną sprawą jest kształtowanie wobec przyrody właściwych postaw społecznych. Zgodnie z ustawowymi kompetencjami, do zadań wójta i rady gminy w zakresie ochrony przyrody należy:

- popularyzacja ochrony przyrody
- wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew z nieruchomości
- naliczanie opłat i kar z tytułu usunięcia drzew i krzewów
- ustanawianie w formie uchwały pomników przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczo krajobrazowych

Działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować:

- § kontrole przestrzegania przepisów o ochronie przyrody
- § ścisły nadzór i egzekwowanie kar za usuwanie drzew i krzewów bez zezwolenia
- § propagowanie edukacji ekologicznej
- § współpraca z organizacjami ekologicznymi i szkołami.

Działania poprawiające stan środowiska naturalnego na terenie gminy będą prowadzone jako:

- § Działania inwestycyjne – realizowane w większości przez samorządy gminne, dotyczące przede wszystkim budowy sieci infrastruktury technicznej,
- § Działania organizacyjne – realizowane przez samorząd powiatowy i samorządy gminne we współpracy z instytucjami działającymi w sektorze gospodarki komunalnej, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi.

4.7 Osiągnięcie europejskich standardów w jakości środowiska

W negocjacjach z Unią Europejską wyznaczono Polsce czas na zbliżenie się do standardów

europejskich. W Polsce w ciągu ostatnich lat zrealizowano wiele przedsięwzięć w dziedzinie ekologii. Aby osiągnąć precyzyjnie określone unijne kryteria, należy zainwestować ok. 30-40 mld euro (120 – 160 mld zł).

5. Długoterminowy plan działań na lata 2010 - 2017

5.1. Założenia planu działań na lata 2010 - 2017

W roku 2017 gmina Dobrze będzie terenem z rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną. Podstawą dobrobytu będzie produkcja zdrowej żywności, której wytwarzaniu sprzyjają naturalne warunki. Gmina będzie miejscem gdzie czymś naturalnym jest respektowanie prawa, dbałość o estetykę, o środowisko naturalne, troska o zachowanie zdrowia mieszkańców. Żyjący i przebywający tu ludzie będą mieć poczucie bezpieczeństwa osobistego. Społeczność gminy będzie zintegrowana, preżna w działaniach, współpracować będzie z lokalnymi organizacjami samorządowymi i innymi organizacjami w realizacji wspólnych celów.

Znaczna część zadań, przewidzianych do realizacji w latach 2005 – 2007 to faza wstępna inwestycji – przygotowanie dokumentacji, niezbędnych pozwoleń oraz zabezpieczenie środków na realizację (własnych i zewnętrznych). Plan działań na lata 2010 – 2017 zakłada kontynuację realizacji celów strategicznych i operacyjnych, rozpoczętą w okresie 2005 – 2007.

Przewidywany rozwój gminy i systemowe działania zostały określone w „Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Dobrze do 2020r.”

5.2. Poprawa jakości środowiska

Czysta, ekologiczna gmina Dobrze, z wysoką produkcją rolną, będzie perspektywą dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Dla poprawy stanu środowiska na terenie gminy będą kontynuowane działania z zakresu: ochrony powietrza, ochrony wód, racjonalizacji gospodarki odpadami, zmniejszenia hałasu oraz ochrony zasobów przyrody.

Do priorytetowych metod realizacji polityki ekologicznej gminy zaliczono stosowanie tzw. dobrych praktyk gospodarowania i systemów zarządzania środowiskowego, które pozwalają kojarzyć efekty gospodarcze z efektami ekologicznymi, w szczególności w takich sektorach jak:

- przemysł i energetyka, przez stosowanie czystszej produkcji, poprawę efektywności energetycznej oraz stosowanie alternatywnych źródeł energii,
- transport, poprzez wprowadzenie ekologicznych paliw i pojazdów oraz zmiany systemowe w transporcie,

- rolnictwo poprzez stosowanie „dobrych praktyk rolniczych” oraz wprowadzenie krajowego systemu atestowania żywności,
- leśnictwo, zapewniające wzrost lesistości i renaturalizację obszarów leśnych,
- gospodarka komunalna, poprzez unowocześnianie systemów grzewczych, zmniejszanie strat w sieciach wodociągowych i oszczędzanie wody, ocieplanie budynków, segregację odpadów komunalnych i odzysk surowców wtórnych, wykorzystywanie ciepła odpadowego.

5.3. Gospodarka odpadami

Głównymi zadaniami gminy Dobre w tym zakresie są:

Doskonalenie systemu selektywnego zbierania w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu dla osiągnięcia odpowiednich limitów odzysku

- odpadów niebezpiecznych na poziomie 20%,
- odpadów opakowaniowych – odzysk 60%, recykling 55% - 80%.

Wspieranie ograniczenia kierowania na składowiska odpadów komunalnych niesegregowanych i nieprzetworzonych.

- Przeprowadzenie rekultywacji składowiska odpadów innych niż niebezpieczne w Makówcu Dużym, które zostało zamknięte w 2008 roku;
- Skierowanie w roku 2011 na składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne nie więcej niż 63% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).
- Wspieranie działań na rzecz eliminacji praktyk nielegalnego składowania odpadów.
- Wspieranie działań na rzecz zwiększenia odzysku energetycznego i materiałowego i unieszkodliwiania (poza składowaniem) odpadów, poprzez budowę instalacji spełniających wymagania BAT w tym zwłaszcza budowy instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych w aglomeracji warszawskiej i radomskiej,

5.4 Ochrona wód

Działania inwestycyjne, planowane na lata 2010 – 2013 zakładają dokończenie rozbudowy sieci wodociągowej na terenie gminy Dobre, a na lata 2013- 2017 rozbudowę sieci kanalizacyjnej i zwiększenie ilości przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy w przypadku braku możliwości przyłączenia się do sieci kanalizacyjnych.

Działania poprawiające stan wód powierzchniowych w latach 2010 - 2013 obejmują:

- § racjonalizację gospodarki wodnej na terenie gminy – rozbudowę sieci wodociągowych,
- § budowę systemów kanalizacji sanitarnej,
- § budowę zbiorników retencyjnych na terenie gminy,
- § budowę przydomowych oczyszczalni ścieków

5.5 Ochrona powietrza

Działania z zakresu ochrony powietrza, przewidywane na lata 2010 - 2013 obejmuje kontynuację zadań:

- § termomodernizacja budynków, modernizacja źródeł ciepła,
- § modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii,
- § modernizacja systemu komunikacyjnego gminy,
- § prowadzenie monitoringu zanieczyszczeń powietrza,
- § prowadzenie działań profilaktycznych w dziedzinie ochrony powietrza.

5.6 Zmniejszenie hałasu

Teren gminy Dobre jest zróżnicowany w zakresie klimatu akustycznego z uwagi na nierównomierny rozkład emisji oraz różne czynniki wpływające na rozprzestrzenienie się tego zanieczyszczenia.

Stan akustyczny środowiska oceniamy na podstawie danych wynikających z mapy akustycznej danego obszaru. Dotyczy to jednak większych miast. Objęty badaniami hałas przemysłowy, drogowy (uliczny), występuje w ograniczonym zasięgu.

Nie ma obiektów uciążliwych pod względem hałasu przemysłowego (systemy wentylacyjne, urządzenia technologiczne). Poza terenami zurbanizowanymi przyległymi do szlaków komunikacyjnych nie notuje się problemów akustycznych.

Rolniczy charakter obszaru Gminy Dobre, uzupełniającą funkcją przemysłową, określa korzystny klimat akustyczny tego rejonu jako niezagrażający środowisku.

Przy planowaniu nowych inwestycji w zakresie rozbudowy dróg oraz zakładów przemysłowych władze gminy zobligują inwestorów do przestrzegania przepisów wynikających z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 25, poz. 150 ze zmianami).

5.7. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody będą obejmować kontynuację:

- § realizacji programu ochrony lasów
- § realizacji programu ochrony istniejących zbiorników wodnych
- § realizacji programu wykorzystania walorów przyrodniczych dla rozwoju turystyki
- § inwestycji proekologicznych – w tym inwestycji kanalizacyjnych
- § selektywnej zbiórki odpadów
- § budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
- § edukacji ekologicznej mieszkańców i estetyzacja wsi
- § opracowania oferty i prowadzenie programów edukacji ekologicznej
- § dbałości o estetykę wsi

Samorząd gminny powinien wspierać działania zmierzające do polepszenia stanu przyrody na terenie wsi.

6. Fundusze finansowe na realizację programu.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusze ekologiczne są najbardziej znanym i wykorzystywanym źródłem dotacji preferencyjnych kredytów dla podmiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Wpływa to na ilość środków finansowych, jaką dysponują fundusze, warunki udostępniania środków finansowych pożyczkobiorcą oraz procedury dochodzenia do uzyskania finansowego wsparcia funduszy.

- § Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska.
- § Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), do roku 1993 wojewódzkie fundusze, nie posiadając osobowości prawnej, udzielały wyłącznie dotacji na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska na obszarach własnych województw. W 1993 roku fundusze te otrzymały osobowość prawną, co umożliwiło im udzielanie, obok dotacji, także pożyczek preferencyjnych.

Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska. Banki uruchamiają też linie kredytowe na inwestycje w całości ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych instytucji.

Szczególą rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

Ważną rolę na rynku kredytów ekologicznych zajmują także międzynarodowe instytucje finansowe, a w szczególności Bank Światowy i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Fundusze inwestycyjne

Fundusze inwestycyjne stanowią nowy i potencjalnie ważny segment rynku finansowego ochrony środowiska. Są one w stanie wnieść wiedzę menedżerską, doświadczenie i kontakty do wspierania finansowo spółki. Szerokie wejście ekologicznych funduszy inwestycyjnych na rynek finansowy ochrony środowiska, może okazać się przełomowy dla usprawnienia podejmowania decyzji inwestycyjnych.

Doświadczenie z łączeniem wymagań ochrony środowiska i rozwoju produkcji może być przydatne do niedopuszczenia, do zwiększenia obciążeń środowiska w warunkach wzrostu gospodarczego. Fundusze inwestycyjne są nastawione na wykorzystywanie możliwości jakie dają współczesne procesy technologiczne i wiedza menedżerska.

Programy pomocowe Unii Europejskiej

Podstawowymi celami wszystkich programów pomocowych są:

- § ogólna poprawa stanu środowiska naturalnego,
- § dostosowanie polskiego ustawodawstwa oraz standardów ekologicznych do wymagań unijnych,
- § wprowadzenie nowoczesnych technologii ekologicznych oraz schematów organizacyjnych stosownie do standardów europejskich.

7. Monitoring

Jednym z ważnych elementów procesu wdrożenia programu jest jego monitorowanie polegające na ciągłym systemie obserwacji i kontroli realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrze. Stały monitoring umożliwi ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie koniecznych poprawek.

Monitoring stanu środowiska prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, będącego systemem pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji, prowadzony jest corocznie.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z wykonania Programu wójt gminy sporządza co dwa lata raporty, które przedstawia radzie gminy. Ustawa ta wymaga również, aby programy ochrony środowiska były aktualizowane nie rzadziej niż raz na cztery lata.

Dla oceny realizacji programu konieczne jest ustalenie systemu wskaźników, określających skuteczność poszczególnych działań. Wskaźniki te można podzielić na grupy:

- § wskaźniki ekologiczne – pozwolą określić efekt ekologiczny podejmowanych działań
- § wskaźniki ekonomiczne – koszt jednostkowy osiągnięcia określonego efektu ekologicznego
- § wskaźniki społeczne – zaangażowanie mieszkańców w działania związane z ochroną środowiska, lokalne inicjatywy proekologiczne

Ocena skuteczności wdrażania programu będzie prowadzona m.in. przez porównanie wskaźników charakteryzujących stan środowiska oraz stan infrastruktury technicznej, wpływającej na stan środowiska:

- § jakość wód powierzchniowych
- § jakość wód podziemnych
- § stężenie zanieczyszczeń gazowych i pyłowych
- § zawartość metali ciężkich w glebach
- § wskaźnik lesistości
- § powierzchnia terenów objętych ochroną prawną
- § udział komunalnych ścieków nieoczyszczonych
- § długość sieci wodociągowej
- § stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej
- § ilość odpadów komunalnych wytworzonych przez jednego mieszkańca
- § udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów
- § nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska

7.1 Edukacja społeczności lokalnej

Podstawowe cele dotyczące edukacji ekologicznej sformułowane zostały w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej: „Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Ukazuje zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w środowisku naturalnym. Istotne jest, aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi dorosłych poprzez: edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolną edukację ekologiczną.

Zjawiska takie jak eksplozja demograficzna oraz konsumpcyjny model życia powodują, że następuje stopniowa degradacja środowiska przyrodniczego. Zachodzi więc konieczność zmiany relacji między gospodarką człowieka, a środowiskiem na rzecz rozwoju zrównoważonego. Potrzeba stosowania zasad rozwoju powinna być szeroko rozpowszechniona wśród wszystkich grup społeczeństwa. Ważnym elementem jest podnoszenie świadomości ekologicznej, co jest warunkiem zapewniającym naszemu krajowi właściwe miejsce w zjednoczonej Europie. W Polityce ekologicznej na lata 2009-2012, z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016, celem średniookresowym w omawianym zakresie jest stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, która prowadzi do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich
- prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska

Zagadnienia dotyczące edukacji ekologicznej zawarte są w wielu dokumentach o randze międzynarodowej. Jednym z ważniejszych dokumentów jest „Deklaracja z Rio” i „Agenda 21”. Na konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, która odbyła się w czerwcu 1992 r. w Rio de Janeiro przyjęto pięć dokumentów istotnych dla ochrony środowiska.

Z „Deklaracji z Rio” ważne są dwie zasady dotyczące udziału obywateli w sprawach dotyczących zagadnień środowiska. Są to:

Zasada 10 – Zagadnienia środowiskowe są najlepiej rozwiązywane na odpowiednim poziomie z udziałem wszystkich zainteresowanych obywateli. Każda jednostka powinna mieć zapewniony dostęp do informacji dotyczącej środowiska, w której posiadaniu jest władza publiczna. Zasada 10 obejmuje zarówno informacje dotyczące substancji niebezpiecznych, jak i działań podejmowanych w obrębie społeczności lokalnych, a także możliwości udziału obywateli w procesie podejmowania decyzji.

Zasada 23 – Ludność miejscowa i społeczności lokalne odgrywają znaczącą rolę w zarządzaniu środowiskiem i rozwojem ze względu na ich wiedzę i tradycję. Państwa powinny rozpoznawać i właściwie podtrzymywać ich tożsamość kulturową i zainteresowania oraz umożliwić im efektywny udział w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej w podejmowaniu decyzji oraz uzyskiwaniu akceptacji społecznej dla realizowania polityki środowiskowej.

Podstawowym dokumentem, na którym powinna opierać się edukacja ekologiczna w Polsce, jest „Narodowa strategia edukacji ekologicznej”. Główne cele zawarte w tym programie, to:

- stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad zrównoważonego rozwoju, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
- zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie informacji i decyzji wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia;
- wdrożenie zaleceń „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania państwa oraz integracji z Unią Europejską.

W Strategii wyróżniamy trzy sfery:

1. Edukacja formalna - to zorganizowany system kształcenia zgodny z określonymi zasadami sformułowanymi w odpowiednich aktach prawnych. Polski system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.

2. Ekologiczna świadomość społeczna – jest to stan poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego antropogenicznym obciążeniu, stopniu wyeksploatowania, zagrożeniach i ochronie, w tym także stan wiedzy o sposobach i instrumentach sterowania, użytkowania i ochrony środowiska. Świadomość ta kształtowana jest przede wszystkim przez organizacje państwowe, społeczne oraz media.

3. Szkolenia – to formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej, służące podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych zarówno w życiu zawodowym, działalności społecznej, jak i dla potrzeb indywidualnych.

Zgodnie z „Narodową strategią edukacji ekologicznej” rząd powinien zapewnić wsparcie finansowe, organizacyjne i techniczne instytucjom publicznym na rzecz działań edukacyjnych realizowanych przez organizacje ekologiczne.

Ważnym jest, aby znaleźć odpowiednie środki przekazu, żeby informacja w zakresie wiedzy

ekologicznej docierała do wszystkich grup społecznych i to zarówno do dzieci, jak i dorosłych. Powinna ona docierać do pracowników samorządowych, nauczycieli, do dzieci i młodzieży oraz wszystkich dorosłych mieszkańców gminy.

Działania, jakie powinno się prowadzić na rzecz edukacji ekologicznej w gminie Dobre, to przede wszystkim:

- edukacja w Internecie;
- edukacja ekologiczna w szkole;
- zajęcia zawierające elementy edukacji ekologicznej w przedszkolach,
- wprowadzanie przedmiotów w programach szkolnych - klasy o profilu ekologicznym,
- uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym,
- prenumeratę czasopism ekologicznych, wystawy ekologiczne, konkursy wewnętrzne,
- angażowanie uczniów i szkół w akcje sprzątania terenu gminy i zbierania baterii,
- organizowanie wystaw, konkursów, przedstawień, wycieczek, festynów;
- promowanie alternatywnej (rower, komunikacja zbiorowa) komunikacji w stosunku do samochodu osobowego;
- organizowania specjalistycznych szkoleń, między innymi w zakresie:
  - gospodarki wodno - ściekowej,
  - selektywnej zbiórki odpadów,
  - ochrony gruntów, wód powierzchniowych i podziemnych,
  - nawożenia i ochrony roślin,
- włączenie gminnych instytucji kultury na rzecz środowiska poprzez animację ekologiczną,

8. Ustalenie polityki, celów i zadań w zakresie ochrony środowiska w Gminie Dobre

8.1 Cele polityki ekologicznej państwa

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej jest przyjęta w Konstytucji RP **zasada zrównoważonego rozwoju**, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w

wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio Janerio w 1992 r. Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej.

Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

We wdrażaniu niniejszego programu istotne znacznie będą miały zasady uszczegóławiające zasadę nadrzędną – zasada zrównoważonego rozwoju:

zasada przezorności (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),

zasada integracji polityki ekologicznej (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi),

zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,

zasada regionalizacji (dostosowanie krajowych narzędzi polityki ekologicznej do specyfikacji obszarów),

zasada uspołecznienia,

zasada „zanieczyszczających płaci” (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),

zasada prewencji (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),

zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),

zasada subsydiarności (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem),

zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej (minimalizacja nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

Polityka ekologiczna gminy powinna się sprowadzać się do strefy racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych i jakości środowiska.

Polityka ekologiczna gminy w zakresie jakości środowiska dotyczy głównie:

- gospodarki odpadami,
- jakości powietrza,
- hałasu i promieniowania,

- bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego,
- nadzwyczajnych zagrożeń,
- różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Głównymi cechami są:

w zakresie gospodarowania odpadami

zapobieganie powstawaniu odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów „u źródła”,
 odzyskiwanie surowców i ponowne wykorzystanie odpadów – bezpieczne dla środowiska
 końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych,
 zamknięcie składowiska odpadów.

w zakresie stosunków wodnych i jakości wód

zapobieganie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych ze szczególnym
 naciskiem na zapobieganie zanieczyszczeń „u źródła”,
 przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a
 przez to zapewnienie odpowiednich źródeł poboru wody do picia.

w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem

konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń „u źródła”,
 coraz szersze normowanie emisji w przemyśle i transporcie,
 wprowadzenie norm ograniczających emisję do powietrza zanieczyszczeń w procesie
 produkcyjnym (w pełnym cyklu życia produktów i wyrobów),
 modernizacja systemów grzewczych

w zakresie hałasu i promieniowania

zmniejszenie skali narażania mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu,
 kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania niejonizującego (urządzenia
 elektroenergetyczne i radiokomunikacyjne),
 kształtowanie zieleni zorganizowanej pełniących funkcje ochronne,

w zakresie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego

włączenie się gminy do realizacji powiatowych i wojewódzkich programów związanych z bezpieczeństwem chemicznym i biologicznym,

wdrażanie wymogów i zaleceń, oraz przepisów prawnych UE

w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń

- eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń,
- doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych,

w zakresie różnorodności biologicznej i krajobrazowej

- zwiększenie powierzchni obszarów chronionych,
- rekultywacja i renaturalizacja obszarów zdegradowanych,
- powstrzymanie procesu degradacji zabytków kultury,
- zwiększenie skuteczności ochrony obszarów objętych ochroną prawną.

Główne cele polityki ekologicznej państwa dotyczą:

- racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, w tym:
  - racjonalizacja użytkowania wód
  - zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji
  - zmniejszenia energochłonności gospodarki
  - ochrona gleb
  - wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych
  - ochrona zasobów kopalin
- poprawy jakości środowiska, w tym:
  - racjonalna gospodarka odpadami
  - poprawa stosunków wodnych i jakości wód
  - ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami

- zmniejszenie hałasu i promieniowania
- poprawa bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego
- eliminowanie nadzwyczajnych zagrożeń
- utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej

8.2. Cele wojewódzkiej i powiatowej polityki ekologicznej

Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego a w tym i powiatu mińskiego definiuje cele główne i szczegółowe:

- zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska
  - poprawa jakości wód
  - uporządkowania gospodarki odpadami
  - zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego
  - ograniczenie uciążliwości hałasu
- racjonalizacja gospodarki wodnej
  - zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych
  - ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych, produkcji i usług,
  - ograniczenie wodochłonności
  - poprawa standardów zaopatrzenia w wodę
- zwiększenie lesistości i ochrona lasów
  - osiągnięcie wskaźnika lesistości Mazowsza do 25%
  - zmiana struktury własnościowej lasów
  - racjonalizacja gospodarki leśnej
  - rozwój funkcji ochronnych i buforowych lasów
- poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego
  - ochrona przeciwpowodziowa
  - ochrona przeciwpożarowa
  - zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych
- podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej
  - kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju

- wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania
- tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej
- rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej
  - wzrost liczby podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości
  - rozwój proekologicznych form produkcji rolniczej (produkcja papryki)
  - wzrost wykorzystania energii odnawialnej
  - zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osób i towarów
  - zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności produkcji
- utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych
  - zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną do 35% powierzchni województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych, kompleksów leśnych, a także obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”
  - określenie do roku 2006 zasad gospodarowania na wszystkich obszarach chronionych oraz sporządzenie planów ochrony tych obszarów
  - utrzymanie i wzmocnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych krajowych, regionalnych i lokalnych
  - partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działalności na rzecz tworzenia obszarów chronionych
  - włączenie obszarów cennych przyrodniczo do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

8.3. Założenia Strategii Rozwoju Ekologicznego Gminy Dobrze

Jednym z najważniejszych czynników sprzyjających rozwojowi gminy jest właściwie rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna. Szybkość przemieszczania się, oraz bezpieczeństwo jazdy to jeden z czynników decydujących o rozwoju gminy. Obecny stan dróg często nie przystosowany do poruszania się po nich ciężkich pojazdów, jest przeszkodą w dalszym rozwoju gminy, wpływa negatywnie na środowisko. Nieutwardzone drogi gminne to wielkie utrudnienie dla mieszkańców, powodujące nadmierne zapylenie, jak również nadmierną emisję zanieczyszczeń powstałych ze spalania nadmiernych ilości paliw.

Pełne zwodociągowanie i skanalizowanie gminy to potrzeba chwili przy rozwijającej się produkcji rolniczej, tworzeniu dodatkowych miejsc pracy i wysokich wymaganiach ochrony

środowiska. Gazyfikacja gminy i modernizacja sieci elektrycznej znacznie usprawni produkcję i ułatwi życie mieszkańców, pomoże w uzyskaniu możliwie niskich emisji zanieczyszczeń powstałych w starych kotłowniach.

Kierunki rozwoju (ochrona środowiska):

- podnoszenie edukacji ekologicznej mieszkańców gminy,
- sporządzenie planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony środowiska (z wykorzystaniem własnych mocnych stron),
- rozbudowa infrastruktury z zakresu ochrony środowiska:
  - § oczyszczalnia + kanalizacja, przydomowe oczyszczalnie ścieków
  - § dokończenie wodociągowania,
- promocja i reklama gminy,
- umiejętne gospodarowanie środkami własnymi i pozyskanymi na ochronę środowiska.

W wyniku prac nad „Strategią Rozwoju Gminy Dobrze” określono zadania oraz cele strategiczne i cele operacyjne dla gminy.

Gmina Dobrze to region, w którym przedsiębiorczość rozwija się w sposób przyjazny dla środowiska, walory przyrody wykorzystuje się dla rozwoju rekreacji i agroturystyki (gospodarstwa agroturystyczne), a nowoczesne, gospodarstwa rolne i przetwórcze z powodzeniem funkcjonują w warunkach rynkowych. Systematycznie zwiększana jest lokalna oferta edukacyjna i kulturalna, dostępność i poziom usług medycznych spełnia oczekiwania mieszkańców.

Cele strategiczne

Stworzenie warunków i „klimatu” dla rozwoju przedsiębiorczości.

Zaspokojenie lokalnych potrzeb w obszarze sfery społecznej i infrastruktury technicznej.

Czyste środowisko naturalne.

Regionalne centrum rekreacji i wypoczynku.

Cele operacyjne

Rozwój infrastruktury technicznej i drogowej,

Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własne surowce,

Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej,
Równomierny rozwój obszaru gminy,
Pozyskanie inwestorów,
Pozyskanie środków zewnętrznych na rozwój gminy,
System edukacji dostosowany do potrzeb lokalnego rynku pracy,
Bezpieczna gmina,
Integracja lokalnej społeczności,
Wykorzystanie nowoczesnych technologii w ochronie środowiska,
Ochrona obszarów o znacznych walorach przyrodniczych,
Sprawny system gospodarki odpadami,
Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców,
Poprawa atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy,
Efektywny system promocji.

9. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla gminy Dobre

9.1 Cele Strategiczne (główne) i Cele Operacyjne (szczegółowe)

Analiza stanu środowiska w gminie Dobre oraz wnioski wynikające z Sesji Planowania Strategicznego analizowanych w ramach prac nad Gminnym Programem Ochrony Środowiska umożliwiają sformułowanie Celów Strategicznych (głównych) gminy:

1. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska
2. Poprawa stanu środowiska
3. Podniesienie walorów przyrodniczych gminy
4. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców
5. Minimalizacja zagrożeń dla środowiska
6. Ochrona obszarów o znaczących walorach przyrodniczych

Realizacja celów strategicznych polityki ekologicznej gminy wymaga zdefiniowania celów

operacyjnych oraz opracowania programów działania w poszczególnych obszarach. Programom zostaną przyporządkowane szczegółowe zadania, planowane do realizacji jako zadania priorytetowe (na lata 2009 - 2012) oraz zadania długofalowe (na lata 2012 - 2016).

<i>CELE STRATEGICZNE (Główne)</i>	<i>CELE OPERACYJNE (Szczegółowe)</i>	<i>PROGRAMY (Działania)</i>
Poprawa stanu środowiska	Budowa systemów infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> ● Program wodociągowania ● Program kanalizacji ● Program gazyfikacji ● Program modernizacji sieci elektroenergetycznych
	Poprawa funkcjonowania systemów komunikacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> ● Program budowy i modernizacji dróg ● Program rozwoju infrastruktury komunikacyjnej
	Udoskonalenie systemu zbiórki i utylizacji odpadów	<ul style="list-style-type: none"> ● Dalszy rozwój programu selektywnej zbiórki odpadów ● Program rekultywacji zamkniętego w 2008r. składowiska odpadów
Podniesienie walorów przyrodniczych powiatu	Zwiększenie lesistości	<ul style="list-style-type: none"> ● Program ochrony lasów ● Program zalesień
	Rozwój małej retencji	<ul style="list-style-type: none"> ● Program ochrony istniejących zbiorników wodnych ● Program budowy zbiorników retencyjnych ● Program modernizacji systemów melioracyjnych
Minimalizacja zagrożeń dla środowiska	Zmniejszenie zagrożenia powodziowego	<ul style="list-style-type: none"> ● Program budowy systemów przeciwpowodziowych
	Zmniejszenie zagrożenia pożarowego	<ul style="list-style-type: none"> ● Program poprawy bazy i wyposażenia jednostek straży pożarnych oraz monitoringu zagrożeń pożarowych
	Sprawny system reagowania kryzysowego	<ul style="list-style-type: none"> ● Program monitoringu zagrożeń i współpracy międzygminnej oraz Starostwa Powiatowego
Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców	Edukacja proekologiczna	<ul style="list-style-type: none"> ● Program edukacyjny dla dzieci i młodzieży ● Program wspierania lokalnych inicjatyw proekologicznych

	Popularyzacja ekologicznej energii	<ul style="list-style-type: none"> • Program popularyzacji alternatywnych źródeł energii
	Rozwój ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Program rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa
Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska	Wspieranie ekologicznych technologii	<ul style="list-style-type: none"> • Program popularyzacji wiedzy o nowych technologiach • Program wspierania technologii przyjaznych środowisku

10. Podsumowanie Programu Ochrony Środowiska

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Dobrze, który zgodnie z przepisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska powinien podlegać aktualizacji nie rzadziej, niż co 4 lata.

Podstawę opracowania stanowi szereg dokumentów udostępnionych m.in. przez Urząd Gminy, Powiat, MZMiUW, Nadleśnictwo, ARiMR, GUS, WIOŚ. Informacje wykorzystane w opracowaniu posłużyły określeniu stanu aktualnego wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Uwzględniono zmiany, jakie zaszły na przełomie ostatnich lat w zakresie rozwoju infrastruktury, zmiany w stanie jakości wód, powietrza, gleb.

Program powinien być realizowany poprzez uwzględnienie zapisów wynikających z dokumentów rządowych, zwłaszcza wynikających z listy przedsięwzięć własnych i koordynowanych. Ponadto wszelkie działania winny wynikać z przedsięwzięć zawartych w opracowaniach na szczeblu regionalnym (Program wojewódzki, Strategia wojewódzka) i lokalnym zwłaszcza z Programu powiatowego oraz z dokumentów, koncepcji gminy, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców. Dodatkowo niektóre z przedsięwzięć zostały zaproponowane przez zespół opracowujący Program.

Zhierarchizowana lista przedsięwzięć, odnośnie każdego komponentu środowiska przyrodniczego została zawarta w tabelach. Zadania podzielone są na zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne. W każdej z tych grup wyróżnia się zadania własne i koordynowane. Przy opracowywaniu programu, duży nacisk położono na poprawę stanu świadomości ekologicznej oraz edukację ekologiczną mieszkańców gminy.